

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Godina II

Broj 30

Tuzla, 02.11.1994

Cijena 1 DEM

3 KUNE

POVIJESNI DOGAĐAJ:
PRVI KARDINAL U BiH

SVETI OTAC PAPA IMENOVAO
JE NADBISKUPA VINKA PULJIĆA
ZA PRVOG KARDINALA U POVIJESTI
BOSNE I HERCEGOVINE

FEDERIRANJE TEŠNJA I USORE

INTERVIEW: general Ante ROSO

HRVATI MORAJU IMATI SVOJU VOJSKU

Dobro Čičak u Gjuhlistanu proporcionirani odnosi

Kao da ja nisam građanska opcija. Kao, mi svi mudžahedini, ustaše, četnici, a oni građanska opcija, Verona forum ili Helssinki Watch. Oni više nisu političari, već čisti borci za građanska prava. Oni su izvan i iznad nas, a ja, jadnik, moram u jedinu mi stranku kod Hrvata koja ima bliske susrete, ali nipošto bratstvo u jedinstvo, sa jedinom nam strankom u Muslimana. Nevolje počinju kada netko iz Foruma ili Watcha dođe u Sarajevo. Strši kao čičak u gjuhlistanu. Predstavnici građanske opcije, ma koliko se vadili da ih politika više ne interesira već čisto ljudska prava, pa ma gdje ona bila, ipak u Bosni

ponosnoj bi da budu persone sa askribiranim pozicijama jedinih ispravnih i jedinih nekrvožednih aktera. Njima jednostavno sve više fali Alija i njegova avlija. Dok se ta Avlija mogla predstavljati kao Gjuhlistan gdje cvjetaju razni cvjetovi u brojnim multi - multi kombinacijama, opcionaši su bili rahat. Puni sebe, i svoje opcije ulazili su nevoljko u Predsjedništvo ili dolazili u naš Džeruzalem, suvremeni grad martyros (šehid), naše šehar Sarajevo. Tamo promoviraju jako pametne knjige jako pametnim udruženjima intelektualaca i drugih civila. Ali škripi. Nemaju gje nasloniti ćuskiju da bi pomjerili svijet.

Pošto, kad su već stigli sa ćuskijom, moraju nešto njome pomijerati, nevoljko priznaju da multi ova multi ona Bosna još nije zrela, da ne kažem suviše je zelena da se na nju osloni njihova ćuskija. Ali, ne mari, oslonit će oni svoju ćuskiju na Helssinki ili Veronu. Inače, jedino što im je pouzdano i jasno, jesu četnici i ustaše. Oni su ti koje bez dvojbe treba pomjeriti ćuskijom. No, ne mogu oni u Forumu i Watchu primiti i hraniti sve civil-opcijaše. Tanki su to fondovi. Stoga mnogi moraju ostati ovdje i ibretiti se što im se sve događa. Kao

da ja, kad već nisam unuk švedskog kralja, ne bih više volio raspravljati sa gospodjom Gavrilović o ljudskim pravima i pravicama u Bruxellesu, već ovdje Hrvatujem u Tuzli. Nego, zašto ne idu u Zenicu. Sad je mnogo interesantno u Zenici. Ostala je sa tako malim brojem Hrvata, Srba i građana, da su ove skupine naglo postale rijetko cvijeće u Gjuhlistanu i postaje pomalo otužno kako se to cvijeće sada naglo održava i zalijeva. "Cvijeće je korov", kaže Huka. Ali u malim količinama je lijepo. Zato, po našem povrtlarskom priručniku, Čičku je najbolje u Zenici. Tamo ga mogu, ako bude potrebno ubaciti u politiku, u cvijeće. A u Tuzli ima podosta ljudi. S njima sam ovdje rahat. Oni nisu uveli ništa, postigli ništa. Turaju ih ovdje-ondje, tamo - vamo, dok oni koji ih turaju ne postignu svoj cilj i odu na prošćenje Gospi u Medjugorje i šire.

Aždahogly

Konzularno predstavništvo u Tuzli

Po putovnicu u Tuzlu

Za predstavnike veleposlanstva Republike Hrvatske, ured u Medugorju za Tuzlu je imenovan dipl. pravnik Mirko Vajand. Hrvatsko konzularno predstavništvo bi svakako doprinijelo otvaranju lanca konzularnih predstavništva drugih država u Tuzli.

Dugo njegovana ideja o otvaranju konzulata Republike Hrvatske u Tuzli je čini se u konačnici. Naime, do potpunoga dogotavljenja toga projekta kao prijelazno rješenje, veleposlanstvo Republike Hrvatske, ured u Medugorju je institucionalizirao svoje predstavništvo u Tuzli, za Tuzlansko-podrinjsku veležupu. U tome smislu su već i pokrenuta djelovanja u cilju operacionaliziranja ovoga projekta. Za predstavnika veleposlanstva Republike Hrvatske, ureda u Medugorju za Tuzlu je imenovan dipl. pravnik Mirko Vajand, koji je već načinio posjet veležupanu Tuzlansko-podrinjske veležupe, upoznavši ga sa ulogom i zadaćama koju ima jedan ovakav ured kada su u pitanju pružanje usluga građanima BiH i ove veležupe. Gospodin Vajand je više puta istaknuo da je otvaranje predstavništva veleposlanstva samo prva etapa u daljnjem procesu učvršćivanja odnosa ove veležupe i Republike Hrvatske. Cilj je svakako stjecanje uvjeta za otvaranje konzulata Republike Hrvatske u Tuzli.

Predstavništvo u Tuzli bi za sada imalo zadaću prikupljanja dokumenata potrebnih za hrvatsku domovnicu i putovnicu, koji bi bili prosljeđivani u Medugorje, te po njihovu dogotavljenju vraćani u Tuzlu. U ovome uredu će se moći načiniti tranzitne vize kroz Republiku Hrvatsku za djelatnike humanitarnih, kulturnih i sportskih udruga te gospodarstvenike ovdašnjih institucija. Bitno je pripomenuti da bi za te usluge bila naplaćivana pristojba propisana pravnim normama Republike Hrvatske, što bi umnogome smanjilo prostor nečasnim činima pojedinaca spremnih na prevaru i krađu. Također, proces pribavljanja hrvatskih isprava bi bio kraći i jednostavniji. Hrvatsko konzularno predstavništvo bi svakako doprinijelo otvaranju lanca konzularnih predstavništava drugih država u Tuzli. Istodobno je g. Vajand upravo prijedlog Izetu Hadžiću da konzularni ured Republike Hrvatske kao prvootvoreni bude smješten u centru grada gdje bi bili smješteni i ostali uredi. Otvaranje predstavništva, i sadržaj njegovih usluga dogovoreno je, biti će prezentirano i na ovdašnjim informativnim medijima.

Boris Čurković

Tribina u Stuttgartu

POSAVINA - JEZGRO ZAJEDNIŠTVA

Sudjelovateli rasprave, koju su u prepunoj DGB dvorani organizirali Zajednica ogranaka SDA Europe i Sabor Bosanske Posavine, dali punu podršku Washingtonskom sporazumu. Dr. Ante Marković: "Bitka za koridor bit će bitka svih bitaka"

Nedavno je velika DGB dvorana u Stuttgartu bila ispunjena gotovo do posljednjeg mjesta. Tu su se okupili naši građani na političkoj tribini koju su uspješno zajednički organizirali Zajednica ogranaka SDA Europe i Sabor Bosanske Posavine u Stuttgartu. Tema rasprave bila je suverenost i nedjeljivost Bosne i Hercegovine, te Federacija i Konfederacija Republike BiH i Republike Hrvatske.

Sudjelovateli tribine bili su prof. dr. Ante Marković, dopredsjednik HDKU, pravnik Iko Stanić, član Parlamenta R BiH, Sadik Spahić, konzul Generalnog konzulata R BiH u Stuttgartu, Nihad Saldić, predsjednik Udruženja Hrvata i Bošnjaka "Dobor", sa sjedištem u Münchenu, Franc Gerjović, njemački državljanin, inače veliki prijatelj naroda i država BiH i Hrvatske, te brojni predstavnici stranaka, društva i udruženja iz svih dijelova Njemačke.

Tribina u Stuttgartu se zasigurno može uvrstiti među najuspješnije organizirane

manifestacije ove vrste u posljednje vrijeme, zašto najveće zasluge pripadaju gospodi Dževadu Saldiću, predsjedniku Zajednice ogranaka SDA Europe i Ivanu Ravliću, predstavniku Hrvata Bosanske Posavine. Ono što je posebice obradovalo je činjenica da su se Bošnjaci i Hrvati odazvali u veoma velikom broju, a što su svakako zavrijedili eminentni gosti tribine i tema rasprave na istoj. Svi do posljednjeg iskazali su nesumnjivu podršku cjelovitosti BiH, provođenju u život Washingtonskog dogovora, te ostvarenju Konfederacije između Hrvatske i BiH.

Po tko zna koji put ponovljene su odavno poznate i izgovorene riječi: "Nema BiH bez Hrvatske, kao što nema Hrvatske bez BiH". Tribini je prisustvovao posebno veliki broj Hrvata i Bošnjaka iz Posavine, koji su bili i ostali za zajedničko življenje, ali i za zajedničku borbu protiv srpskog fašizma, naglašavajući da se nikada i ni po koju cijenu neće odreći svoje Posavine, koja nikada nije bila srpska, niti će to biti.

Najzapaženiju riječ na tribini imao je dr. Ante Marković, inače voditelj Komisije za povrat povjerenja između Hrvata i Bošnjaka i jedan od zastupnika za bosansku Posavinu u pregovorima oko ustavnog ustrojstva BiH.

- Najveća tragedija Bošnjaka Muslimana i Hrvata je u tome što smo mi civiliziraniji od Srba, što mi nikada ne možemo ni sanjati zločine koje su oni činili. Tu je naša nemoć, jer smo u civilizaciji otišli daleko ispred njih. Ovo je, zapravo, sukob civilizacija; pravoslavne apokalipse i europske suvremenosti (...) Ključ hrvatskog pitanja leži u BiH i kakav rasplet bude u Bosni, tako će se završiti i u Hrvatskoj. Zato ponavljam: Bosna bez Hrvatske ne može, a Hrvatske bez Bosne nema, jer je to jedna geopolitička, civilizacijska, duhovna i prometna cjelina. Tko to ne shvaća taj nema pojma o ovoj našoj psihološkoj težnji Hrvata i Bošnjaka/Muslimana za svojom samostalnošću i za svojom slobodom. Borio sam se, borim se i borit ću se za savez svih žrtava nesrpskih naroda od velikosrpske politike. To su, u prvom redu, Bošnjaci/Muslimani, Hrvati, Albanci, Makedonci i bolja polovina Crnogoraca". Marković je, na kraju, istakao da nam predstoji "bitka svih bitaka" za koridor, gdje će se odlučivati o cjelovitosti BiH, ali i Hrvatske. Na tom koridoru past će sve četničke maske, a ako se on zatvori - nema velike Srbije.

Skup u Stuttgartu pozdravili su posebnim telegramom predstavnici Sabora Bosanske Posavine iz Sarajeva.

A. U.

HSP na meti policije

Od HOS-a do KOS-a

Zbog čega je tuzlanski ured HSP-a pretresen čak 14 puta.

Otkako je desetog ožujka prošle godine osnovana tuzlanska podružnica HSP-a, ova politička stranka, najstarija među Hrvatima-uopće, postala je bez sumnje državni prvak u broju policijskih pretresa. Sjedište HSP-a u Ulici Peje Markovića, pretresano je do sada ukupno četrnaest puta, a da je malo kome razumnom jasno s kojim ciljem. Istina, policija zna svoj cilj i zadatak. Međutim, nije jasno zbog čega su ured ove stranke pretresale patrole iz svih tadašnjih šest policijskih postaja, kada je teritorijalno nadležna samo jedna. Vrhunac cinizma jeste što su prostorije uz to pretresale i razne patrole vojne policije, policajci Zapovjedništva 2. korpusa, potom policajci 5-OG, da bi policijski spisak bio zaokružen posjetom finansijske policije, potom inspektora SDK.

Razlozi policijskih pretraga po uredu HSP u Tuzli, (gdje je i sjedište HSP-a BiH) mogu se samo nagađati, jer o tim stvarima u tuzlanskoj policiji nemoguće je naći sugovornika. Nakon svakog pretresa ostavljen je strahovit nered. Ostaje uz to i pitanje o demokratskom dometu pištolja pri traženju deviza od službenice u uredu. Pljuštale su razne neformalne optužbe o djelatnosti HOS-a pa i KOS-a, pri čemu nije izostalo ni bockanje po dvorištu privatne kuće gdje je smješten ured HSP, u cilju traženja - topa! Nađena je jedna limenka topovskog ulja, i to je bio razlog za sumnju u postojanje tog oruđa. O nežnosti i sustavnosti pri

pojednim pretresima, govori i podatak da je razmontiran čak i kućni ventilator, pa i računar. Čitanje ljubavnih pisama muzejske vrijednosti, starih više od 30 godina, moglo bi poslužiti za sastavljanje zanimljive melodrame iz života primaoca, Nikole Đurića, šefa HSP-a BiH. Ta čitalačka seansa mogla bi zanimati vatrene branitelje demokracije na tuzlanski način.

Pretresi su započeli u listopadu prošle godine, taman kada je gospodin Nikola Đurić bio izabran za lidera HSP-a za Bosnu i Hercegovinu. U svim tim pretresima nađene su dvije lovačke puške, vlasništvo Đurićevih sinova, dvije ručne bombe istih vlasnika, te 28 nedovršanih lovačkih metaka, koji se prave ručno, a onako usput odneseno je i 10 litara jestivog ulja. Posljedica svih tih pretresa i nepotrebnih policijskih izljeva strogoće je popisivanje liste zatečene robe u PP "Đurić", čije je sjedište u istom objektu gje i HSP, od najkrupnijih artikala do radiatorskih ventila uz zabranu prodaje. Sve to u vrijeme kada nema primjera da je još nekom privatniku zabranjena prodaja robe kao privatnom poduzeću.

Ali, sve ima kraj, pa i ovi policijsko-inspektorski treningi-pretresi strogoće. Sve je prestalo nakon intervencije ondašnjeg ministra koordinatera dr. Saliha Kulenovića.

T. L.

INTERVIEW: general Ante Roso

Hrvati moraju imati svoju vojsku

General Roso, otresiti optimist, koji se vojnički valjano nosi sa drugom stranom, nikada na štetu Hrvata. Postaje pomalo karizmatička osoba, ufanje i nada u teškim trenucima naroda. Ne znam kako pjeva, ali u ovome trenutku sa njim bih najradije zapjevao "Još Hrvatska nij' propala!"

HG - Gospodine Roso, vi ste se pojavili na političkoj, a naročito na vojnoj sceni u Bosni i Hercegovini kada Hrvatima na ovim terenima nisu cvjetale ruže.

Roso - Umijeće opstanka jednog naroda je njegova borba i njegova politička kultura. Kao stari i organiziran narod Hrvati imaju političku kulturu. Uspjehe možemo polučiti samo u jednom kulturnom zajedništvu, ponašajući se kao jedna cjelina, barem u globalnim pitanjima. Naši političari su kompetentni da riješe probleme. Treba u njih imati povjerenje. Ubrzo ćemo početi izravno rješavati probleme koji tište naš narod i u ovim krajevima.

HG - Imate li za to preduvjete?

Roso - Imamo rješenja. Moramo uspostaviti suvremenu vlast prema konstitutivnim aktima Federacije. Bez toga nema povratka Hrvata kao ni Bošnjaka njihovim domovima. Bez vraćanja svih svojim kućama ne mogu se zamisliti izbori za federalnu vlast.

HG - Kakve su šanse Hrvata da se zadrže na ovim prostorima?

Roso - Naše šanse za opstanak ovdje su realne. Hrvati moraju djelovati kao jedna cjelina jer jedino tako možemo zastupati svoje interese ovdje. Mi smo ovdje vijekovima i ostat ćemo tu. Vremena će se uskoro promijeniti nabolje, pa u tom smislu moramo imati više optimizma i prenijeti ga na narod. Jako je važno to naše zajedništvo. Zna se kome treba dati povjerenje. Onaj tko ima mandat taj neka vodi narod. Naš narod je inteligentan, iskusan i kada je jedna koherentna cjelina, dovoljno je jak da postigne svoje ciljeve, da sam riješi sve svoje probleme.

HG - Kakva je sudbina hrvatskog oružja ovdje u Bosni i Hercegovini?

Roso - Ima dosta prostora u Bosni i Hercegovini u kojima su Hrvati u manjini. Ali ima i onih u kojima smo u većini. Hrvatu Ustav Federacije garantira da se

ne mora boriti u muslimanskoj vojsci. Naš princip je egalnost i mi hoćemo da ona bude apsolutna. Zašto bi moj sin morao slušati zapovijedi na bošnjačkom jeziku čak ako on i postoji? Meni je važno da moje dijete uči svoj maternji jezik, da brani svoj integritet. Zato mi nikome ne možemo dati naše oružje.

HG - Možemo li se nadati da će neke komplikacije baš u vojnoj sferi biti povoljno razriješene?

Roso - U jednoj državi ne mogu biti dvije vojske. To je koncept koji i mi prihvatamo. Kao narod mi imamo pravo na jedan takav teritorijalni ustroj koji nam garantira kulturne i druge egzistencijalne potrebe. Mi se ne odričemo našeg tradicionalnog domobranstva u suvremenim i evolutivnim formama. Hrvatske postrojbe su bile prve koje su stale u obranu ovoga teritorija. Ako netko ima kratku memoriju neka je osveži. Ne dolazi u obzir da mi na jedan vulgaran način jednostavno odložimo oružje.

Sudbina hrvatskog oružja ovdje ostaje u rukama Hrvata i to se ne smije dovoditi u pitanje. Naše iskustvo nas uči da u tom pogledu ne vjerujemo nikome. Hrvati moraju imati svoju vojsku da bi se obranili.

HG - Ovdje se dešavaju neke sitne kombinacije koje negativno djeluju na naš narod. Rješenja se prihvate globalno, pa se ona na terenu drukčije provode.

Roso - Ovdje politiku vode još uvijek frustrirani boljševički odgojeni političari. Njima izgleda da se sve može onako kako im se kaže a ne onako kako piše. I Hrvati i Bošnjaci imaju isti Ustav federacije. Ne mogu ga Bošnjaci ovdje čitati onako kako se njima sviđa pa da im se to na kraju isplati. Tako se mogu ponašati samo politički nezreli, neiskusni ljudi. Moje je da branim moj narod a naši političari neka paze kako će ga politički predstavljati. Neki primitivizmi toga predstavljanja skupo su nas koštali. Ima njih dosta koji su u suštini egoisti. Moraju shvatiti da za mene i za njih naš hrvatski narod je sakrament. I s time nema igre. Mi ćemo biti strpljivi. Ali ako vidimo da nemamo šanse za naše optimalne zahtjeve, naše reakcije će biti adekvatne. To svi znaju i to nije tajna.

HG - Sjedimo ovdje u refektoriju Franjevačkog samostana. O crkvi i fratrima ne daju se uvijek pozitivni sudovi. Ponekad izgleda da ih više cijene Bošnjaci od Hrvata.

Roso - Crkva je za mene u prvom redu zajednica ljudi, naših ljudi i kao takva pripada više nama nego Vatikanu. Naši fratri su memorija našeg naroda. Ne može nešto biti naše a da nije prisutno u memoriji naroda. Mi smo skulpturalni Bosnu. To svi moraju utviti u glavu. Ali mi smo kulturni narod i pozivamo sve na koegzistenciju. Nije sila samo vojska već i kultura naroda u narodnom pamćenju. Fratri su pamćenje naroda.

Aždajić Ljupko

Monsinjur Vinko Puljić, nadbiskup vrhbosanski, sedam dana pohodio je

HUMANOG PRESELJENJA NEMA,

- Tuzla je bila i ostala uzdanica Bosne. Tuzla je stožer oko kojeg se gradi novi život u Bosni. Kada je riječ o iseljavanju Hrvata iz Tuzle SDA i HDZ se međusobno optužuju

Od trećeg do 20. rujna monsinjur Vinko Puljić, nadbiskup vrhbosanski, bio je na službenom pastoralnom putu u Tuzli i Tuzlanskom dekanatu. Bio je to redovit godišnji obilazak župa Tuzlanskog dekanata, njih desetak, obavljanje svete krizme (uvođenje mladih katolika u punoljetstvo), i "snimanje" situacije sa stanovišta Katoličke crkve, a sve radi poduzimanja mjera i aktivnosti da se odnosi među ljudima stabiliziraju, da se ljudi ne pomjeraju sa svojih pragova, a oni koji su prognani što prije vrate domu svom.

Monsinjur Vinko Puljić pronašao je vremena u tako napornom pohodu Tuzlanskom dekanatu da se susretne s načelnikom općine Tuzla, mr. Selimom Bešlićem i članovima njegovog kabineta, kao i s novoizabranim veležupanom Tuzlansko-podrinjske veležupanije ing. Izetom Hadžićem. Monsinjur Puljić bio je vrlo predusretljiv i prema tuzlanskim novinarima, i nakon svog pastoralnog pohoda Tuzlanskom dekanatu i tuzlanskom kraju, odgovorio je na brojna novinarska pitanja. Rekli bismo bez dlake na jeziku, bez imalo uvijanja da se na vidjelo iznese istina, stanje kakvo jeste, jer samo tako moguće je poduzimati i akcije da se negativne pojave sprečavaju, i da imaju što manje posljedica.

Kod kuće smo samo u Bosni

Mi smo u ovom ratu uspjeli sačuvati homogenost stanovništva. Na našem području nije došlo do značajnijeg pokreta nijednog naroda, naravno, osim četnika, rekao je načelnik Selim Bešlić gospodinu Puljiću, nadbiskupu vrhbosanskom.

Selim Bešlić je ipak morao da kaže da je stanovništvo tuzlanske općine i teritorije, bilo jedinstvenije i homogenije dok je oko slobodne tuzlanske teritorije vladalo stalno okruženje, blokada, kada nijedan kamion hrane i goriva nije skoro osam mjeseci mogao da dođe u Tuzlu, i kada je Tuzla u pravom smislu živjela od humanitarne pomoći. Kada su krenuli konvoji prema moru, kada je krenuo autobusni saobraćaj preko srednje Bosne, Mostara i Tomislavgrada, prema Splitu, došlo je i do jačeg pokreta građana. Selim Bešlić to objašnjava kao posljedica djelovanja ekstremnih skupina i pojedinaca i s bošnjačke muslimanske i s hrvatske strane. Ako brzo dođe do aktiviranja privrednih kapaciteta,

Msgr. Vinko Puljić: Samo nemojte precrtati čovjeka!

zapošljavanja, normalizacije rada škola, poboljšanja uvjeta života, i naravno prestanka rata ti uzroci za razne vrste migracije, po Bešliću, bi nestali. U tom smislu u pripremi je i održavanje konferencije europskih gradova u Tuzli od 11. do 13. studenog, u organizaciji Europskog parlamenta građana, Foruma građana Tuzla, i općine Tuzla. Tema je lokalna demokracija i pokretanje tuzlanske privrede.

Kod kuće smo samo u Bosni. Povratak prognanika je mjerilo svega. Nema mira na ovim prostorima dok se nepravda ne ispravi. Svaka isključivost je srozavanje civilizacije. To su one najbitnije misli koje je monsinjur Puljić izrekao pred tuzlanskim čelnicima.

Temelj sigurnosti života na ovim prostorima je međusobno uvažavanje i prihvatanje. Srpska agresija uništila je 40 posto hrvatskih prostora i pokrenula s kućnog praga 280.000 Hrvata katolika. U nepotrebnom i tragičnom skobu Bošnjaka i Hrvata još 30 posto zadnja je jako uništeno, i još 180.000 Hrvata pokrenuto od kuća, rekao je monsinjur Puljić, ilustrirajući tragediju Hrvata, iza kojih je, kako on kaže, u Bosni jedino stajao Sveti Otac Papa.

Tuzla je bila i ostala uzdanica Bosne, i to je rekao i Vinko Puljić, nadbiskup vrhbosanski. Ona je stožer oko koje se gradi novi život u

Bosni. Takva priznanja stižu i iz Europe. No, mnoge stvari objektivno nisu onakve kakve izgledaju na prvi pogled, pa se tako i u Tuzli i oko nje ipak ljudi iseljavaju, a u kabinetu Selima Bešlića rečeno je da je svaka druga kuća na Husinu bez svih čeljadi. Ako se to dešava na Husinu što ga je historija zlatnim slovima zapisala, što je u drugim tuzlanskim "enklavama". Dosta toga vidio je i monsinjur Puljić. Ovdje se perspektiva posebno mladim mora otvarati medijskim priznavanjem, uređivanjem školstva i kulture tako da se poštuju različitosti, identitet, i pravo roditelja da odgajaju svoju djecu kako to oni osjećaju, i razvojem gospodarstva, odnosno zapošljavanja, što znači poštovanje dostojanstva osobe. Samo tako moći će se liječiti teške rane ovog rata. Ukazano je i na mnoge ekscenčne i druge pojave, kao i na zlorabljenje krsnog lista, crkvenog dokumenta kao "putovnice" i vize. Rečeno je da su nemile pojave pritiska na iseljavanje zabilježene u Banovićima i Lukavcu, a krivotvorenje krsnih listova u Dubravama i Zenici.

Ako Federacija ne zaživi imat će novu tragediju, rekao je Vinko Puljić u Tuzli. Rečeno je s obje strane da se ti zadaci obavljaju jako sporo, i da to unosi nove sumnje i nespokojsva.

Embargo na struju i uglj

Dosta tih ocjena i procjena je ponovljeno i prilikom prijema monsinjora Puljića i fra Petra Matanovića, gvardijana tuzlanskog, u kabinetu gospodina Izeta Hadžića, veležupana Tuzlansko-podrinjske veležupanije.

Prvi smo formirali Skupštinu, Vladu i ministarstva jednog kantona, prema novom, federalnom, ustrojstvu Bosne i Hercegovine. Ja ću biti sretan ako za šest mjeseci mi uspijemo urediti vlast u Tuzlansko-podrinjskom kantonu, rekao je Izet Hadžić, naglašavajući da nimalo lako ne idu ovi poslovi, da nema nikakve razmjene s Federacijom.

Sva ministarstva, po Izetu Hadžiću, bit će jedan splet Bošnjaka i Hrvata, koji su ovdje pokazali spremnost da urede život na novim osnovama. Postotak sudjelovanja Hrvata jeste nizak, ali svugdje bi trebao da u vlasti bude makar po jedan Hrvat, da to ne bude više nikakva komunistička "smjesa", nego sve prema zaslugi i broju.

Tuzlu i Tuzlanski dekanat

TO JE NAJVEĆA LAŽ

Niko ne treba da dobije ništa na račun drugog, nego svako prema kriterijumu. To i jeste pravda, a bez pravde nema mira. Katolička crkva ne traži nikakve privilegije, već samo slobodno djelovanje. Mi to želimo i za sve druge, rekao je u kabinetu Izeta Hadžića monsinjur Puljić.

Monsinjur Puljić je zatražio da se na ovim prostorima zaštite hrvatske cjeline koje su historijski bile katoličke, da se ne unosi nesigurnost među stanovnike nasilnim useljavanjem u kuće (Banovići), da predstavnike u vlasti bira narod, da se uvažavaju razlike. Izet Hadžić je priznao da je vlast ovdje zatečena iseljavanjem Hrvata. Koliko je gorak kruh prognanički ilustrirao je monsinjur Puljić, rekavši da je vidio sve zbjegove, sita stomaka, ali i potoke prolivenih suza za vlastitim ognjištem.

Fra Petar Matanović je pitao guvernera Hadžića kako to da imamo na djelu prvi stupanj Federacije, a imamo manje struje nego smo ranije imali, i predložio da se skinu neka embarga na TE "Tuzla", rudnike uglja, da se koja stotina dolara odvoji za te svrhe, jer njemu je postalo neumjesno narod i vjernike ubjeđivati na nešto čega nema i neće biti. Rečeno je da je na potezu povezivanje Veležupanije Tuzla sa Splitskom, a tu su i Luka "Ploče". Na redu je i otvaranje Ureda Republike Hrvatske u Tuzli.

Mediji pospješuju iseljavanje

Prigodom razgovora s novinarima, ustvari na nezakazanoj konferenciji za tisak, nadbiskup vrhbosanski Vinko Puljić, pojasnio je još neke nejasne stvari. Ovaj visoki katolički velikodostojnik je šesti nadbiskup u Franjevačkoj bosanskoj provinciji, i već četiri godine na opće zadovoljstvo svih vrši svoju visoku dužnost. U tuzlanskom kraju jednako ga cijene i vole svi građani, ne samo katolici, nego, čini se i mnogi Bošnjaci, i pravoslavci, i židovi, i mnogi bi ga od srca birali za svog i duhovnog i svjetovnog vođu. Kada bi to, naravno, moglo biti.

Kada je riječ o iseljavanju Hrvata, na to kompleksno pitanje teško je jednostavno odgovoriti. HDZ i SDA se međusobno optužuju, kaže monsinjur Puljić. Tu su i različite političke intrige, a žrtva je narod. Tu su i mnoga nedorečena pitanja bila, kao što je politika mobilizacije, uspostava Federacije i novi dogovor o mobilizaciji, uvezivanje vojnih snaga, djelovanje medija, školovanje. Obitelj ima, naravno, pravo da odgaja svoju djecu u svom identitetu i to joj nitko ne može oduzeti, kaže nadbiskup Puljić.

Po njemu neki mediji samo pospješuju premještanje i preseljavanje stanovništva. U posljednje vrijeme dosta se govori i piše o pokrštanju, onom komercijalnom i stvarnom. Monsinjur Puljić je u Tuzli jasno i glasno rekao:

"Nema pokrštanja bez mog blagoslova. Sve drugo je šverc, i neka nas za to ne

optužuju. Ne može se Katolička crkva u Bosni u tome izjednačavati s onima koji to rade bez ničijeg blagoslova, nadzora, iz tko zna kojih razloga. Ne mogu se sve sekte i zajednice, a katolička je u Bosni, pored islamske, najveća, strpati u istu vreću. To se mora razjasniti. Sloboda čovjeka se mora poštivati. Nas zburjuju i zahtjevi za zabranu uvoza mesa svinjetine u Sarajevo. Kako ćemo svi onda biti ravnopravni. Neki ipak hoće da jedu svinjetinu, rekao je u Tuzli monsinjur Puljić.

Papa Ivan Pavao II. i msgr. Vinko Puljić

Kada je riječ o denacionalizaciji i crkvenom pravu, monsinjur Puljić inzistira na poštivanju nakana darovatelja. I zato njegova zajednica traži da joj se vrati što je njeno, kao i drugima. On tvrdi da svaka stvar vapi za vlasnikom, mnoga dobra vlasnici su darovali Katoličkoj crkvi, ona su bila oteta, i sada ih treba vratiti. Ako su neka dobra zauzeta neka nam to nadoknade zamjenom za druga. U Sarajevu su drugi to već dobili. A Katolička crkva jedva je dobila jednu trećinu neke škole, i da je sama osposobi.

Legalizacija etničkog čišćenja za mene je zločin, kaže Vinko Puljić. - Progon ljudi s kućnog praga je najveća nepravda koja se čovjeku može učiniti. Humanog preseljenja nema, to je najveća laž. Ako Europa to bude legalizirala stići će je isto prokletstvo.

Nadbiskup Puljić hoće da vjeruje da će se svojim kućama vratiti i stari i mladi, ako se stvore uvjeti za to. On tvrdi da su katolici u Bosni bili užasno usamljeni, i da je iza njih stajao samo Papa. Na pitanje da povuče paralelu između Sarajeva, Tuzle i Mostara, monsinjur Puljić je rekao da je Tuzla prošla bez sukoba, a da li će biti sretna politička rješenja vidjet će se.

M. B.

PRIKAZ

Knjiga jasnog angažiranja

Vinko Puljić: "O stradanjima s nadom" HKD "Napredak", 1994.

Nakladnik ovoga vrijednog libra - HKD "Napredak", kao jedan od ovdašnjih kulturnih giganata, širi naše književno-produkcijske vizure, prevashodno u žanrovskom pogledu. Jer, objavljivanje jednog mogućeg izbornika iz svega onoga što je nadbiskup Vrhbosanske nadbiskupije monsinjur Vinko Puljić kazivao, pisao, propovijedao i poručivao puku hrvatskom, ali i svim drugim građanima, znači ozbiljan korak ka rasvjetljavanju jednoga duboko oljuđenog angažiranja, angažmana koji nikada, niti u jednoj fazi svoga izricanja nije bio u zrakopraznim sferama i uopćenostima, niti teologijskog, niti svjetskog govorenja.

Knjiga je nastajala tijekom ovoga strašnog rata, koji je uništavanjima svega na bosanskohercegovačkom tlu, genocidom i progonima, iskazivao jasne smjerokaze koji su vodili fašističke zločince u pohodu na i protiv građana i građanske logike življenja. Monsinjur Vinko Puljić, taj postojani vjerski vođ, od početka krvave agresije na Bosnu i Hercegovinu izabrao je stranu žrtve i pravde. Onako kako mu nalažu i poslanja, kojima je zavjешtao svoje životne staze, monsinjur je Puljić gordo odolijevao pritiscima, bilo s koje strane oni dolazili. Njegovo jasno angažiranje za čovjeka, a protivu svakovrsnih neljudskosti, kojima smo izloženi u ovoj danteovštini, u ovom zborju tekstova iscrtno je lingvom jedne intelektualne impostacije, ali i blage pastirske logike koja plijeni, jer je okrenuta mogućnoj i toliko potrebnoj svjetlijoj strani življenja na ovom svijetu.

Zanimljivo je da mozaikalnost ove knjige čine opisi i zapažanja, prijedlozi i molbe, prosvjedi i svjedočenja... Monsinjur Puljić, koriste je i koristi sve mogućnosti da djelotvorno utječe kako bi se popravio položaj prije svega običnih, "malih" ljudi, zato i njegova mudrosno optočena rečenica nikada ne trpi frazeološki pogon, njoj pak niti jednog trena ne manjka istinitosti i krajnjeg autentičnosti.

"O stradanjima s nadom" je knjiga za koju je sigurno da neće biti samo dragom lektinom sljedbenika monsinjorove skupine vjernika i svećenstva. Dapače, svojim autentičnim angažmanom ona mora privući svakog čovjekoljubivog čitatelja.

Ako i ovim nakladničkim brojem Hrvatsko kulturno društvo "Napredak" pomiče kazaljke vrijednosne kulturne ovremenosti, onda to čini i još jed. im segmentom ovoga libra-likovnografičkom opremom, o kojoj su vodili računa Dragan Resner, Vanja Rajs i Dragan Karanušić...

Iz "Oslobođenja"

FEDERIRANJE TEŠNJA I USORE

Legenda kaže da je usorski kraj šumovit i da je ime Tešanj nastalo od glagola tesati. Inače, Tešanj se prvi put spominje 1461. godine u povelji Stjepana Tomaševića, strica Radivoja Krstića, kojem "daruje i na Usori grad Tešanj". Pretpostavlja se da su Turci osvojili Tešanj 1520. godine. Prva džamija, opet po pretpostavkama povjesničara, bio je prostor unutar Gradine za tursku vojnu posadu.

Nedvojbeno je da je prva džamija za koju postoje stvarni dokazi bila Ferhadija ili Sekija, što znači čaršijska džamija, koju je utemeljio i bio joj zakladnik Gazi Ferhad-beg, sin sestre Sulejmana Veličanstvenog a rođak Gazi Husref-bega iz Sarajeva. U njegovoj darovnici piše: "Sagradio sam džamiju za božje robove koji obavljaju namaz nakon idolopoklonstva". Umro je 1568. godine.

U 17. stoljeću Tešanj je imao tri medrese. I sad će se obnoviti, govore Bošnjaci Muslimani u Tešnju. A 1865. godine u njemu se nastanio srpski špijun Stevo Petranović, i sa srpskim diletantima osnovao kazalište. Prva predstava bila je s talijanskog prevedena ("Judita") njemačkog književnika Fridricha Hebela. Po austrougarskom popisu iz 1876. godine Tešanj je bio šesti grad po veličini u tadašnjoj BiH. Imao je 6000 duša i bio je veći od Tuzle, a četiri puta veći od Doboja i dvaput od Zenice. U njemu se računalo šest karavanskih putova. A onda je izgrađena pruga i ostao je po strani.

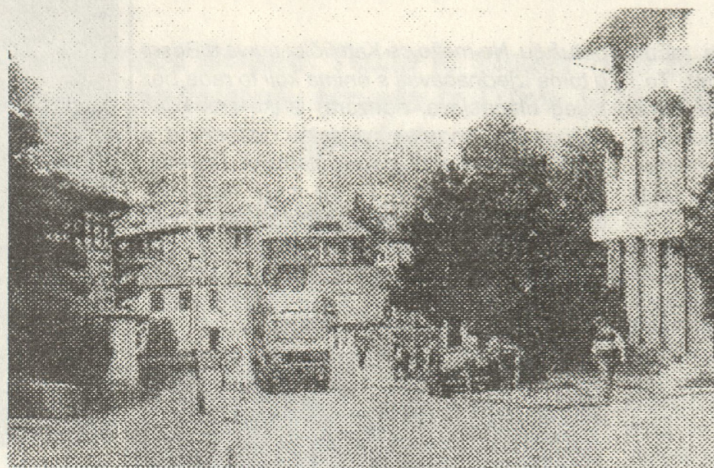
Tešanj ni danas nema više od 6000 stanovnika. Ali sada je jedno od najjačih SDA-ovskih uporišta.

Tešanj je poznat i po Ademagi Mešiću, doglavniku Paveličeve NDH. Poznat je i po Musi Čazimu Čatiću, književniku koji je rođen u Odžaku ali se stalno vraćao u Tešanj u kojem je 1915. i umro. Njegov život u Tešnju nezamisliv je bez kavane. Tako ga je jedanput njegov učitelj iz Medrese Mesud ef. Smailbegović našao pijana u jarku i dovezao kući. Sutradan poslao je po Musu, a kada je ovaj došao, on mu počeo: - E, moj Musu, šta ne prestaneš, ne valja to.

- Ne mogu.

- Pa hajd' 40 dana zaredom dolazi u džamiju i nikad ti više u životu alkohol na um past' neće.

- E, moj efendija, da ti samo

Tešanj, ovih jesenskih dana

jedanput udeš u kavanu nikada više ne bi ušao u džamiju. Kada je umro hodže mu nisu htjele otići na dženazu (sprovod), jer je za njih bio sarhoš (pijanica).

A kako je danas u Tešnju? Dok je bjesnio rat između Muslimana i Hrvata u središnjoj Bosni i Hercegovini, ovdje su se Hrvati i Muslimani zajedno borili protiv pravog agresora na BiH - Srba. Činilo se da će to biti presudno i kao model za buduću suživot. Čak je u bečkom sporazumu kao primjer mogućnosti formiranja novih općina navedena Usora. Ali do danas od toga ništa. Čini se da su kola krenula nizbrdo. Hoće li se naći netko tko će zauzeti sve nesuglasice koje se javljaju kao goleme zapreke? Jer predsjednik Općine Tešanj u doba potpunog oružanjenja te enklave gospodin Muhamed Članjak, kojeg Hrvati Usore navode kao čovjeka koji je zaslužan za mir, na čudan je način uklonjen i na njegovo mjesto su došli drugi. Hrvati kažu tvrdi. Kakvi su doista ti drugi? I zašto ne pristaju na to da Hrvati formiraju usorsku općinu? Zašto su odnosi zategnuti? Na to pitanje odgovara Fuad Šišić, načelnik Općine Tešanj.

- Politička volja muslimanskog naroda na ovim prostorima suglasna je formiranju općine Usora. Ali sada imamo prijelaznu situaciju i zbog toga niz nesporazuma. Najčešći nesporazumi su oko djelovanja policije, jer MUP Tešnja deluje na cijelom teritoriju, a nakon potpisa washingtonskog sporazuma počela je djelovati i policijska postaja Usore. Mislim da je glavni uzrok tih nesporazuma pitanje koji teritorij pripada općini Usora.

Mi inzistiramo na tome da Skupština Federacije BiH donese akt o formiranju novih općina, te da se ustanovi procedura. Osim toga, predstavnici hrvatskoga naroda i predstavnici HDZ-a još nisu naznačili koji bi teritorij zahvatila općina Usora.

• Imate li vi prijedlog?

- Općina Tešanj nije zainteresirana za formiranje nove općine, a njezina policija izvršava zadatke u skladu sa zakonom. Predsjednik SDA Tešanj prof. Asim Brka, napominje također i da se mora poštovati procedura i Ustav Federacije. A što se tiče ostvarenja sporazuma, kaže:

- Teško je kategorički odgovoriti sa da ili ne. Ali ako se uzme da je alternativa tome samo rat, onda mislim da će se Federacija konstituirati i zaživjeti. Ima naravno procesa koji usporavaju i onemogućuju dinamiku koja je predviđena. Ne događa se ono što je predviđeno, ali nadamo se da će to biti uklonjeno.

• Gdje su najveći otpori?

- Tamo gdje se ratovalo.

• Ovdje se nije ratovalo, a ipak ima trzavica oko formiranja općine Usora?

- To je tačno. Ali ovdje u biti postoje različiti stavovi SDA i HDZ-a u pogledu onoga što je vrijeme da se čini i onoga što treba činiti kad se teknu uvjeti. Jer, na dan potpisivanja washingtonskog sporazuma teritorij općine Tešanj, u administrativno-pravnom smislu bio je cjelovit. Dakle, nisu postojale ni općine Usora ni njezine institucije. Ako treba, mi ćemo i pomoći u formiranju općine, ali najprije treba znati gdje je ta općina,

kolika je i na kojem području će djelovati njezine institucije.

• Što na sve to kažu Hrvati Usore?

- Mi malo pričamo ali puno radimo. Već smo predložili granice buduće općine, govore u Općinskom vijeću Usora. Ali nije stvar u granicama već što Bošnjaci i Muslimani ne žele općinu Usora. Njih ne zanima što u Bečkom sporazumu piše u glavi 5, stav 2:

"Potpisnici sporazuma obavezuju se odmah pristupiti uspostavi općinskih tijela vlasti u skladu s Ustavom Federacije BiH. Tamo gdje postoji opravdan interes, na temelju jedinstvenih kriterija utvrdjenih u skladu s Ustavom, omogućiti će se konstituiranje i izmjena granice općine (npr. Usora).

O tome Franjo Bratić, predsjednik Općinskog vijeća Usora kaže:

- Pristup ovom problemu je različit, kao što je i u tumačenju washingtonskog i bečkog sporazuma. Naime, oba sporazuma tretiraju zatečeno stanje kada je u pitanju vlast u prijelaznom razdoblju. A to što oni tvrde da ovdje nije bilo naše vlasti najbolje je pogledati dokumente u kojima stoji što smo činili i tko nam je davao novce za obranu. Ni marke nam nisu dali iz općine Tešanj.

- Što se tiče nas Hrvata na prostorima Usore, u našim je selima vlast funkcionirala pa nam oni sada zato govore da smo se mi u tom momentu odcijepili. Međutim, da je bilo tako oni bi danas bili možda u Zenici, ili negdje dalje, a mi u Grudama.

- U toj vlasti Hrvati su sudjelovali samo kao transmisija i bili smo formalno prisutni.

• Jedan od najvećih problema za Bošnjake u formiranju općine predstavljala teritorijalno razgraničenje? A zna se da su Hrvati Usore bili razdijeljeni u tri općine: Teslić, Tešanj i Doboje?

- Pzite, kada bismo tako razmišljali, mogli bismo inzistirati na tri općine Teslić, pa bismo onda imali bošnjački Teslić u Tešnju, hrvatski Teslić u Žepču i srpski u Tesliću. To su principi preko kojih ne možemo rješavati probleme. To je iracionalno razmišljanje. Ali je sigurno da će se manjinskim narodima u kantonu morati omogućiti formiranje

vlasti na općinskoj razini, i lokalna samouprava.

• Što Hrvatima znači utemeljenje općine Usora?

- Navest ću samo neke podatke. Općina Usora imat će 90% Hrvata, tj. na prostoru od 64 prostorna kilometra 14.000 stanovnika. U bivšem sustavu bilo je 10-15 manjih općina i po teritoriju i po broju stanovnika. Uz to, kako mi pripadamo većinskom bošnjačkom kantonu, zelimo da nam školstvo, jezik, kultura... budu na hrvatskome jeziku i u hrvatskoj tradiciji uređeno na razini općine. A ako se za to ne izborimo prijeti nam iseljenje. Osim toga, ne treba zanemariti i činjenicu da se više od tisuću Hrvata s ovog područja nalazi u inozemstvu, i da će se oni uskoro ovamo vratiti kao umirovljenici s velikim mirovinama. Možda vam je sada jasnije zašto su protiv ustrojavanja hrvatske općine Usora. I zatim više će koštati obnova porušenoga grada nego u općini Usora otvaranje novih poduzeća. Mi možemo zapravo poslužiti kao primjer za ustrojavanje muslimanskih općina u veležupama, gdje su Hrvati u većini. Zašto ne? I bilo bi dobro da Bošnjaci-Muslimani rješavaju pitanja Hrvata u njihovom kantonu jer je to i njihovo pitanje. Ako tako postupite, sigurno mogu očekivati pomake i tamo gdje su Bošnjaci-Muslimani u manjini.

No slika o Tešnju ne bi bila potpuna kada bi se prešutjela Islamska zajednica koja je duhovno muslimanski narod. Novi, glavni, imam Hilmo ef. Perća u Tešanj je došao iz Zenice. U vrijeme rata s Hrvatima bio je u 7. muslimanskoj brigadi, poznatiji kao mudžahedinska. Kaže:

- To je bila moja dužnost i briga o svom narodu. Iz vjerskih načela obaveza svakog Muslimana je da se brani. Da se prihvati i oružja kada su ugrožene: vjera, njegova obitelj, njegov imetak i njegova čast. To su četiri svete stvari svakog Bošnjaka. Islam traži da Musliman ima svoja prava ali da svaki komšija, dakle građanin, mora imati svoja prava. Ima jedan izreka našeg poslanika Muhameda, gdje on kaže: "Džibrili emin (anđeo Gabriel), koji mi je donosio objavu, toliko mi je puta napominjao riječ komšija, komšija, tako da sam pomislio da će komšija naslijediti komšiju a ne brat brata ili sin oca.

Andrija Tunjić

- Kako žive i što rade prognanici uglavnom iz Podrinja u izbjegličkom naselju Doborovci, općina Gračanica, što ga je izgradila i opremila Norveška narodna pomoć (NPA)

U trokutu općina Gračanica, Srebrenik i Gradačac, na ataru Gračanice, u selu Doborovci, podno Trebave i njenog najvišeg visa Monj, od prije šest mjeseci živi jedno novo, neobično, u ratu rođeno, naselje. Njegov zvaničan naziv je: Izbjegličko naselje Norveške narodne pomoći Doborovci. Ovaj kamp lociran je u brdovitom i, darom prirode i zaslugom ljudi, bogatom seoskom ambijentu, na putu Gračanica - Srnice, odnosno, autoputu Tuzla - Županja. Sam lokalitet nosi ime "Borik" jer je radom i zaslugom mještana Doborovaca (isključivo muslimansko naselje) centar sela obogaćen šumom crnogorice, i nogometnim igralištem pored nje. U neka ranija vremena Doborovci su bili mjesto gdje se jednom godišnje obilježavao neki od datuma iz prošlog rata, točnije osvajanje njemačkog i četničkog uporišta i kote Monj. I te proslave upravo su se organizirale na zelenoj površini oko nogometnog igrališta i šume "Borik".

Tko bolje poznaje ove pitome krajeve ne čudi se što je baš ovo mjesto, komunikacijski dobro povezano sa susjednim gradovima, s bogatim šumama i livadama, s farmom koka nosilja, i još nekim pogonima koji su se bili počeli izmještati u veća naselja, izabrano za podizanje izbjegličkog kampa. Iako je bila subota popodne kada smo se ovdje našli, bez posebne najave, ispred naselja zatekli smo vrijedne građevinare koji su završili drugu fazu naselja sa 16 stambenih objekata kapaciteta 256 osoba. A u samom kampu zatekli smo gotovo svo njegovo osoblje koje se brine o životu i kućnom redu: Hasiba Džananovića, upravnik, Avdu Džananovića, domara, Seada Čenanovića, socijalnog radnika, Ajselu Ibrić, Katicu za sve, i druge. Prisustvovali smo i ispraćaju ekipe medicinskih radnika koji su izvršili sistematski pregled očiju svih stanovnika kampa.

- Vi to već znate. Prvi stanovnici, prognanici, uselili su u ovo naselje početkom ljeta. Prva faza izgrađena je za oko 500 stanovnika, i trenutačno ih je tamo 494, upoznaje nas upravnik Hasib Džananović. - Sprema je za useljenje druga faza sa 256 kreveta, odnosno 16 stambenih jedinica. Svaka kuća, a one su tipske, ima kapacitet za 16 stanovnika, odnosno dvije obitelji. Kada uselimo i drugu fazu, a već smo dobili informacije odakle će (iz kolektivnih smještaja) oni doći, imat ćemo kamp sa oko 800 stanovnika. Tada ćemo činiti trećinu stanovnika Doborovaca, koje je rat ovamo silom doveo, koji su osuđeni na novi način i stil života, čemu se svi moraju prilagođavati, kažu nam dva Džananovića, Hasib i Avdo.

Novi objekti, dosta gusto postavljeni jedan uz drugi, struja, voda, rječica pored njih, šuma svugdje okolo, cesta, do Gračanice 20 minuta vožnje, a isto

toliko do Srebrenika. Priroda je ovdje omogućila da rodi voće, pšenica, buja stočarstvo. Tu je i farma koka.

- Mnogo je ovdje majki s dosta "sitne" djece, ima i starijih osoba, ranjenika, a ima i onih koji ne vole raditi, pa nisu baš ništa sami učinili da imaju vrt, odu na nadnicu. Nekako ih je kazan brzo osvojio, a ovaj tip naselja i kućni red u njemu imaju za cilj radno angažiranje, zapošljavanje, resocijalizaciju, kažu naši sugovornici.

Socijalni radnik Sead Čenanović, koji je u dušu svakog stanovnika ušao, napisao je malu analizu ponašanja lica u kampu. Inzistira se na tome da se stvaraju mogućnosti svakom pojedincu da se maksimalno angažira u oblastima za koje ovdje postoje mogućnosti. Nije jednostavno stanovništvo iz neurbanih sredina, uglavnom seoskog podrijetla, najviše iz Bratunca, Srebrenice, Vlasenice i Doboja, naviknuti na nov kolektivni život. Jedna obitelj zbog toga će uskoro biti iseljena iz kampa i premještena u novu sredinu, u napuštenu seosku kuću, kako bi se tamo bolje zaposlila i u kampu ne bi stvarala probleme. A nisu isključeni ni sukobi, fizički obračuni, svade.

- Najveća nacionalna greška koja nam se može desiti ukoliko ne reagiramo blagovremeno, jeste stvaranje čovjeka radno pasivnog, psihički rastrojenog, nedruštvenog koji ne prihvata okolinu, i koji traži načina da sve ovo napusti bježeći u neku drugu zemlju kojoj on ne pripada, napisao je u analizi socijalni radnik Čenanović.

Kamp Doborovci je kamp mladih duša. Najviše je žena i djece, odnosno dvije trećine su ženskog, a oko jedne trećine muškog pola, što je opet posljedica rata i ratnih zbivanja.

Zapošljavanje stanovnika učinjeno je i tako što svi imaju kuhinje u objektima i sami spremaju hranu. Opskrbljuje ih paketima Logistički centar Gračanica, odnosno UNHCR, te razne druge organizacije. Opet je tu NPA, Norveška crkvena pomoć neke islamske organizacije, DRC - Danska humanitarna organizacija koja je osigurala rad vrtića i zabavišta za oko stotinu djece. Očevi i braća povremeno dolaze na viđenje, i naravno, dijelom se i sami o obiteljima brinu. No, najviše je onih koji su najmilije i staratelje izgubili, koji su nestali u općem kaosu u Podrinju, poginuli, za koje se ne zna. Radi angažiranja, u naselju je svaka kuća dobila kokošinjac i po jednu mladu koku po glavi stanovnika, pa će potreba za kupovinom jaja uskoro nestati. Zima je na pragu, ovdje se odavno mora ložiti vatra. NPA je kupila drva i ugalj po normativu, ali će "dodatak" morati doći.

Oskora kamp ima ambulantu i ljekara, počela je s radom škola engleskog jezika za 30 osoba od 12 do 42 godine, tu je prostorija za vjerske obrede, a na raspolaganju je i seoska džamija.

M. B.

KRIZME U SOLIMA

Sveta misa

Iz povijesti župe Soli

O vršenju obreda sv. Krizme ili sv. Potvrde, u Solima (Tuzla) nemamo nekih ranijih sačuvanih pisanih izvora. Obimnije izvore o krizmama imamo u župskim maticama i biskupskim i apostolskim izvješćima, nakon uspostavljanja turske uprave. Za vrijeme turske uprave biskupski pohodi župama bili su veoma rijetki, bar veći dio turskog perioda. Nešto češće pohode, pa prema tome i krizme imamo posljednjih desetljeća turske vlasti. Iz toga vremena imamo sačuvan čitav niz izvješća sa biskupskih pohoda župi Soli, mnogih biskupa i apostolskih vikara kao što su: Marijan Maravić, Antun Matković, Pavo Dragičević, Marijan Bogdanović, Marko Dobretić, Augustin Botoš-Okić, Grgo Iljić, Augustin Miletić, Rafo Barišić, Marijan Šunjić, Sebastijan Franković i Paškal Vujičić, nakon čega dolazi

Austro-Ugarska i uspostavlja se normalan tijek crkvenog života u župi Soli. Svi navedeni biskupi su bili franjevci. U svom pastirskom pohodu župi Soli svaki put su dijelili i sakrament sv. Krizme. Vremenski razmaci u kojima su oni posjećivali župu Soli bili su oko 50 godina.

Njihova putovanja bila su veoma teška, opasna i rizična po život. Na svojim pastirskim pohodima uglavnom su se kretali noću, i to sporednim putevima. Često su prilikom putovanja bili prerušeni (preodjeveni) u tursku odjeću. Na putovanju su noćivali u šumskim kolibama i siromašnim seoskim kućicama. Neki od njih su se na tako dugom i napornom putu i razboljevali, da bi ubrzo poslije toga i umrli. Dolaskom u Soli krizmu su obavljali tajno po selima, kao na primjer na Husinu, Lipnici, Breškama, Grabovici i Drijenči.

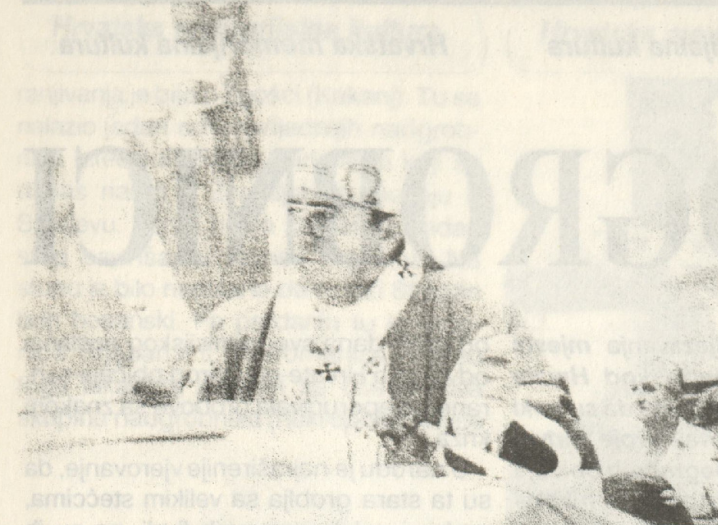
Činili su to često u seoskim kućama i grobljanskim kapelicama ili pak na privremeno zaštićenom nekom skrovitom prostoru. Veoma su interesantni opisi njihova putovanja u njihovim izvješćima preko planina Zvijezde i Konjuha, kada bi dolazili iz pravca Sutjeske i Vareša, ili preko Majevice, kada bi stizali iz Brčkog i Zovika.

Biskupi u svojim apostolskim izvješćima obično zahvaljuju Bogu što i pored rijetkih obilazaka i krizmi nema odmetanja od vjere. Tako biskup fra Mato Delivić u svom izvješću kaže: "Podnoseći ove svoje zaslužne kršćanske patnje vjerničkoj je pobožnosti jedino to bilo nepodnosivo, što su lišeni sakramenta sv. Potvrde jer im se činilo da zbog toga nisu potpuni kršćani. To je uzrok boli i vrelo njihovih obilnih suza. Morao sam ih brisati svojom prisutnošću i dijeljenjem ovog sakramenta..."

Jedan od prvih zabilježenih obreda sv. Krizme u Solima, obavio je biskup fra Marijan

Maravić, za vrijeme svog pastirskog pohoda. TO je bilo godine 1649. u mjesecu srpnju, kada je u Grabovici krizmao 406 duša, jer na Gradovrhu nije smio krizmati a u Donjim Solima 366 krizmanika. Zatim imamo kasnije nekoliko zabilježenih krizmi kao što je 1581. godine za biskupa fra Antuna Matkovića, 1741 - 1761. godine za biskupa fra Pave Dragičevića koji je svake tri godine u navedenom periodu obavljao krizmu u Solima. Sve slijedeće obrede sv. Krizme obavljali su biskupi redoslijedom navedenim u prethodnom dijelu teksta, sve do Austro-Ugarske okupacije kada se uspostavlja Sarajevska nadbiskupija. Tada biskupske vizitacije i sv. Krizmu u Solima obavljaju nadbiskupi i pomoćni biskupi sarajevskog kaptola: J. Stadler, Iv. Šarić, M. Alaupović, Sm. Čekada, T. Jablanović, M. Jozinović (nije krizmao u Solima) i Vinko Puljić.

M. F.

Msgr. Vinko Puljić

Krizma u Tuzlanskom dekanatu 1994.

Nadbiskup msgr. Vinko Puljić boravio je u Tuzlanskom dekanatu od 2. do 9. listopada gdje je obavio svetu krizmu u svim župama te razgovarao s predstavnicima općine Tuzla i Tuzlansko-podrinjske veležupe.

Drugog listopada je podijelio svetu krizmu u Morančanima i u Tuzli, a u ostale dane u drugim župama. Završio je u župi Šikara 9. listopada. U svim župama je služio svetu misu i propovijedao.

U svojim nadahnutim propovijedima, u svojoj nadpastirskoj riječi obratio se svima nazočnima a treba istaći da je uvijek, i u svakoj propovijedi, davao savjete s naglaskom da je ovo naš dom, naše ognjište koje se ne smije napuštati ni pod koju cijenu. Svoji smo na svome i tu trebamo ostati.

Svečanu svetu misu je 2. listopada služio u našoj crkvi, u Tuzli, uz koncelebraciju gvardijana fra Petra Matanovića, dekana don Šime Janjića i osobnog tajnika don Ive Tomaševića. Priređen mu je svečani doček a crkva je bila dupkom puna, kao i prostor oko nje. Prije svete krizme nadbiskup je toplo i neposredno razgovarao s krizmanicima. Svetu misu je pratio Mješoviti crkveni zbor posebno nadahnut i na visokoj umjetničkoj razini.

Broj krizmanika po župama bio je sljedeći:

Morančani - 210, Tuzla - 183, Šikara - 145, Živinice - 85, Lukavac - 77, Breške - 54, Par Selo - 50, Drijenča - 29, Dragunja - 38, ukupno - 871 krizmanik.

J.N.

Nadbiskupa svi pažljivo slušaju

Oproštajni govor don Šime Janjića; Šikara, 9.X.1994.

Dragi naš nadbiskupe Vinko

Ugodna mi je dužnost, a ujedno i čast, da se danas, kada završavate svetu krizmu u našem Tuzlanskom dekanatu, u ime sve braće misnika i osobno u svoje kao dekan ove Dekanije s Vama oprostim i izreknem riječi zahvale za sav uloženi rizik i trud.

Svaki župnik Vas je osobno pozdravio i zahvalio na dan krizme u svojoj župi. Ovim danom završava jedan ciklus krizmi od devet župa a ja sam osobno ovaj Vaš pohod i dijeljenje svete krizme doživio kao ozbiljnu duhovnu obnovu a, vjerujem, isto i braća svećenici, naši krizmanici i sav Božji puk. U svakoj ste župi mnogo dobra učinili, Vaša pojava puno govori,

kako reče jedan od župnika a posebno puno govori vaš divni primjer, vaš osmijeh, vaša razboritost, Vaša učiteljska-nadpastirska riječ. Svi smo, opterećeni ovim ratnim vihorom i vremenom, ovu krizmu i ovaj pastirski pohod doživjeli kao melem na ranu. Jer svaki od nas svećenika u svojoj župi ima mnogo problema koji ga danonoćno taru i tište a isto tako i naši vjernici. Ali, Vi ste nam svima bili nadahnuće, uputa, savjetnik čija pastirska riječ nas je željela ohrabriti, podići, izliječiti, nahraniti, ushititi...

Hvala Vam što ste kroz ovo vrijeme učvršćivali našu vjeru, budili našu nadu i razarivali našu ljubav prema Bogu i bližnjemu. Što ste iznijeli da se kršćanstvo nikada ne smije izjednačavati s nevjernicima, s onima koji su pali u depresiju, s onima koji su i ovaj rat iskoristili za razne niske ciljeve, koji ne sežu dalje od ove suzne doline.

Hvala Vam što ste nam oslikali lik pravog kršćanina koji se izručava Bogu Duhu Svetomu. Vi ste nam svima doviknuli kao nekoć Apostol Pavao svom ljubljenu učeniku Timoteju: "Zaklinjem te pred Bogom i Isusom Kristom koji će suditi žive i mrtve - Propovijedaj riječ, nastoj oko toga u zgodno i nezgodno vrijeme, kori, prijeti, opominji strpljivo i poučavajući. Uistinu doći će vrijeme kad ljudi neće podnositi zdrave nauke, nego će prema svojim strastima nagomilavati učitelje da im škaklju uši, te će odvratiti uši od istine a okrenuti će se bajkama. A ti budi oprezan u sveću, podnosi patnje, vrši djelo Propovjednika Vesele vijesti, svoju službu potpuno izvrši!!! Bog neka Vas prati i uzvati Vam za svako dobro djelo, za nesebično davanje, dijeljenje, poučavanje, hrabrenje, orijentaciju ispravnog življenja - kojoj ste nas uputili.

Živjeli, hvala! Sretno i opet nam dođite!

Kum 1 i Kum 2 - gosp. Juraj Novosel

KRIZME U SOLIMA

Sveća misa

Iz povijesti župe Soli

O vršenju obreda sv. Krizme ili sv. Potvrde, u Solima (Tuzla) nemamo nekih ranijih sačuvanih pisanih izvora. Obimnije izvore o krizmama imamo u župskim maticama i biskupskim i apostolskim izvješćima, nakon uspostavljanja turske uprave. Za vrijeme turske uprave biskupski pohodi župama bili su veoma rijetki, bar veći dio turskog perioda. Nešto češće pohode, pa prema tome i krizme imamo posljednjih desetljeća turske vlasti. Iz toga vremena imamo sačuvan čitav niz izvješća sa biskupskih pohoda župi Soli, mnogih biskupa i apostolskih vikara kao što su: Marijan Maravić, Antun Matković, Pavo Dragičević, Marijan Bogdanović, Marko Dobretić, Augustin Botoš-Okić, Grgo Ilijić, Augustin Miletić, Rafo Barišić, Marijan Šunjić, Sebastijan Franković i Paškal Vujičić, nakon čega dolazi

Austro-Ugarska i uspostavlja se normalan tijek crkvenog života u župi Soli. Svi navedeni biskupi su bili franjevci. U svom pastirskom pohodu župi Soli svaki put su dijelili i sakrament sv. Krizme. Vremenski razmaci u kojima su oni posjećivali župu Soli bili su oko 50 godina.

Njihova putovanja bila su veoma teška, opasna i rizična po život. Na svojim pastirskim pohodima uglavnom su se kretali noću, i to sporednim putevima. Često su prilikom putovanja bili prurušeni (preodjeveni) u tursku odjeću. Na putovanju su noćivali u šumskim kolibama i siromašnim seoskim kućicama. Neki od njih su se na tako dugom i napornom putu i razboljevali, da bi ubrzo poslije toga i umrli. Dolaskom u Soli krizmu su obavljali tajno po selima, kao na primjer na Husinu, Lipnici, Breškama, Grabovici i Drijenči.

Činili su to često u seoskim kućama i grobljanskim kapelicama ili pak na privremeno zaštićenom nekom skrovitom prostoru. Veoma su interesantni opisi njihova putovanja u njihovim izvješćima preko planina Zvijezde i Konjuha, kada bi dolazili iz pravca Sutjeske i Vareša, ili preko Majevice, kada bi stizali iz Brčkog i Zovjika.

Biskupi u svojim apostolskim izvješćima obično zahvaljuju Bogu što i pored rijetkih obilazaka i krizmi nema odmetanja od vjere. Tako biskup fra Mato Delivić u svom izvješću kaže: "Podnoseći ove svoje zaslužne kršćanske patnje vjerničkoj je pobožnosti jedino to bilo nepodnosivo, što su lišeni sakramenta sv. Potvrde jer im se činilo da zbog toga nisu potpuni kršćani. To je uzrok boli i vrelo njihovih obilnih suza. Morao sam ih brisati svojom prisutnošću i dijeljenjem ovog sakramenta..."

Jedan od prvih zabilježenih obreda sv. Krizme u Solima, obavio je biskup fra Marijan

Maravić, za vrijeme svog pastirskog pohoda. TO je bilo godine 1649. u mjesecu srpnju, kada je u Grabovici krizmao 406 duša, jer na Gradovrhu nije smio krizmati a u Donjim Solima 366 krizmanika. Zatim imamo kasnije nekoliko zabilježenih krizmi kao što je 1581. godine za biskupa fra Antuna Matkovića, 1741 - 1761. godine za biskupa fra Pave Dragičevića koji je svake tri godine u navedenom periodu obavljao krizmu u Solima.

Sve slijedeće obrede sv. Krizme obavljali su biskupi redosljedom navedenim u prethodnom dijelu teksta, sve do Austro-Ugarske okupacije kada se uspostavlja Sarajevska nadbiskupija. Tada biskupske vizitacije i sv. Krizmu u Solima obavljaju nadbiskupi i pomoćni biskupi sarajevskog kaptola: J. Stadler, Iv. Šarić, M. Alaupović, Sm. Čekada, T. Jablanović, M. Jozinović (nije krizmao u Solima) i Vinko Puljić.

M. F.

Glas hrvatske mladosti
KNJIŽEVNI PODLISTAK LITERARNE SEKCIJE HKD "NAPREDAK"

Ljudi imaju

Vidim, zastaviš u hodu
Ljudi imaju svoje šlagere koji
pjevuju
o protekloj mladosti
Ljudi imaju obiteljske i
prijateljske
proslave i sastanke.
Ljudi imaju svoje ljubavi i
pjesme
u kojima plaču i tješe se i
zaboravljaju,
Ljudi imaju poneku ženu ili
prijatelja
Ili nikoga.

Ljudi imaju svoju zemlju.
(Svi je negdje imaju.)
Ljudi imaju svoga brijača
i svoje mjesto u gostionici.
Ljudi imaju svoje subote i
svoje sportske priredbe,
svoje male i skromne zabave
koje sebi pružaju.
Što to ljudi imaju?
Tiho idem dalje
Samo sebe ljudi nemaju.

M. SLAVIČEK

Odgovorna urednica
Danijela BOŽIĆ

Redakcija:
Ana MAZIĆ
Ivana BORO
i suradnici

Tehnička priprema
Hrvatski Glasnik

Drugi me privlači i bojim ga se

Možda se dugo poznamo
i možda se uopće ne poznamo.

Katkad se ne poznamo
zato što se predugo znamo.

Zaboravljamo da svatko ide svojim putem
i da svatko ima svoju povijest.

Mnogo se puta nismo istinski prepoznali
premda smo se često susretali.

Možda zato što nismo znali
ni imali hrabrosti

otkriti ono što doista jesmo.

Ili zato što drugi nisu imali

ni vremena ni srca
da "čuju" i "vide" ono pravo u nama.
Često se bojimo drugoga. Jer ne znamo tko je i
što bi htio od nas.

Bojimo ga se kad ga ne poznamo i kad
otkrijemo da je drugačiji od nas.

A ipak nas drugi privlači.

I onda kad bježimo od njega,
i onda kad nas ne razumije.

Naslučujemo da bez drugoga
ne možemo BITI ni VOLJETI.

Htio bih vam reći najdublje riječi,
ali se ne usuđujem.

Bojim se vašeg smijeha...

Htio bih vam reći najiskrenije riječi,
ali se ne usuđujem.

Bojim se da mi nećete vjerovati...

R. TAGORE

Vjetar puše gdje hoće;
Čuješ mu šum,
a ne znaš odakle
dolazi i kamo ide.

Iv. 3,8

INTERVIEW: NADBISKUP VRHBOSANSKI MSGR. VINKO PULJIĆ UPOZNATI SEBE

GHM - Na samom početku, želim da Vas pozdravim u ime hrvatske mladosti i zaželim ugodan boravak u našem gradu i među našom omladinom.

Msgr. Vinko Puljić - Hvala lijepo! Doista, evo već lijepe dane provedoh s tom mladeži i u samom gradu. Nadam se da ću kada krenem natrag ponijeti lijepe uspomene.

GHM - Mislim da hrvatska mladost zna što predstavlja dijalog. No bilo bi poželjno da nam Vi kažete koju važnost on u sebi nosi!

Msgr. Vinko Puljić - Dijalog u prvom redu uključuje prihvaćanje, poštivanje i građenje upoznavanja različitosti. On vodi ka prihvatanju različitosti i traženju onoga što nas povezuje, kako bi lakše pronašli zajednički put suradnje. Bilo da se radi o različitosti kultura, vjera ili drugih različitosti, (posebno kada je u pitanju dijalog mladih) dijalog je zapravo poštivanje osoba, njihovih osobnosti i njihovih specifičnosti. Kroz dijalog obogaćujemo osobnosti, sposobnost slušanja i sposobnost izricanja sebe.

GHM - Imali ste priliku razgovarati s mladima. Recite nam, prema Vašoj procjeni, na kojem su stupnju zrelosti s obzirom na uvjete u kojima živimo.

Msgr. Vinko Puljić - Moram priznati da sam razgovarao samo sa katoličkom mladeži, na ovim prostorima. I primjetio sam da ona u sebi nosi svojevrсна opterećenja, kao posljedicu rata. Ali nosi i čežnju za životom i puna je želje. Rat je našu mladost učinio zrelijima, ali to ne znači i sposobnijima. Iako ne mogu dati najcjelovitiju sliku o njihovom stvarnom stanju, jer je prekratkо moje boravljenje među njima, osjetio sam nažalost mnoge tragove, psihičko i intelektualno opterećenje.

Nisu mogli razvijati one sposobnosti koje pruža normalan, miran život. No nadam se da će mladi ovaj trenutak iskoristiti da ugrade sebe u život zajednice i ostvare svoje mladenačke sposobnosti.

GHM - Glave su nam pune znanja, ali u duši se nalazi duhovni vakum! Recite nam, što za mlade treba da znači vjera?

Msgr. Vinko Puljić - Pa u biti je veliki problem što nedostaje odgoj savjesti, moralnih vrednota, unutarnjih vrednota. Nedostaje zapravo ona komunikacija s Bogom, koji je ljubav. Oni moraju otkriti Boga kao ljubav i u Bogu sebe naći. U tome otkriti ljepotu života, kao dar Božji, osjetiti veličinu povjerenja Božjeg, koji nam daje da s njime surađujemo. Gledajući to da mladi unatoč mnogih op-

Mora se stalno otkrivati cilj života • Biti spreman žrtvovati se za taj cilj • jer samo ono za što se umire ne odumire, to živi

terećenja moraju biti cjelovite ličnosti, smatram da je duhovna dimenzija prevažna da čovjek bude potpun čovjek.

GHM - Do sada je jedan od sigurnih načina mjerenja vlastite unutarnje praznine. Što bi mladima moglo pomoći da budu aktivniji i djelotvorniji na putu kroz život?

Msgr. Vinko Puljić - Mora se stalno otkrivati cilj života, biti spreman žrtvovati se za taj cilj. Jer samo ono za što se umire, ne odumire, to živi. Upravo, ako budu istinski gradili kulturu života i za tu kulturu budu spremni žrtvovati se, tada će istinske i prave vrednote navrijeti i svome rodu i svome narodu.

GHM - Ponekad nismo kadri podnijeti svoju zastrašujuću prazninu, i nismo kadri promatrati osamljeni i ogoljeni put koji se prostire pred nama. Odatle često i konstatacija mladih. Čudno, ljudi na svakom koraku, a ja sam-a-

Msgr. Vinko Puljić - Mislim da je potrebno da mladi prvo upoznaju sebe, postanu svjesni sebe i da znaju izaći iz sebe. A potom da je prava sreća, da pomognu i drugome da nađe osmišljenje života. Ako usreći druge, neće biti

osamljeni, jer će naći svoje mjesto u društvu, zajednici i među onima koji ih trebaju.

GHM - Htjeli bismo živjeti u miru i ljubavi, no svjesni smo da u nama postoje snage razdora i međusobnih raskida. Kako to prevazići?

Msgr. Vinko Puljić - U biti je zapravo najveći problem odgojiti srce. Da ono bude gnijezdo ljubavi, dobrote, plemenitosti i čestitosti. Jer tako ćemo shvatiti kako izbjeći razdor i biti ćemo graditelji mostova među ljudima. Ponoviti ću još jednom da srce treba odgajati u dobroti ljudskosti i plemenitosti i tada ćemo imati jedni drugima što dati.

GHM - Tisuću puta postavljamo sebi pitanje: Što je život? Pomozite nam u odgovoru.

Msgr. Vinko Puljić - Na to pitanje istinski nije jednostavno odgovoriti bez Boga. Jer život i životarenje nije isto. Otkriti život znači otkriti Isusa Krista koji je rekao: "Ja sam Put, Istina i Život".

To znači ljubiti onoga koji je znao umrijeti iz ljubavi za nas. I zato upućujem na to da treba čitati Evanđelje, da bi se otkrilo što je život.

GHM - Da li ste upoznati sa aktivnošću hrvatske omladine u Sarajevu? Ako jeste, prenesite nam svoja zapažanja.

Msgr. Vinko Puljić - Ne samo da sam upoznat, nego sam ih i živo pratio. U Sarajevu od početka ovog užasnog rata, mladi su se osjetili nekako raspršenim. I jednog dana su mi rekli da se osjećaju užasno osamljeni.

Ja sam ih pozvao u svoju kapelicu da zajedno radimo. Od tada su se počeli skupljati svake srijede. Dolazili su kroz granate, zajedno smo molili, a nakon svršene molitve i razgovora odlazili bi kući čvrsto uvjereni da se ne boje ni umrijeti ni živjeti, jer su otkrili stvarni život u Bogu. Kroz to okupljanje postali su na neki način veliko blago za žitelje Sarajeva, pogotovo mladi u Katedrali. Oni su se za cijelo vrijeme rata samoinicijativno organizirali te uljepšavali liturgiju svojim pjevanjem. Osim toga imaju i druge načine okupljanja. Obavili su nekoliko duhovnih vježbi, što dokazuje da su duhovno stasali i mnogim drugim, upravo tim dražesnim duhovnim zajedništvom, pomogli.

GHM - Kroz cijelu povijest smo se nekamo selili. To se na opću žalost ponovno dešava. Dosta mladih odlazi. Što biste poručili, što biste savjetovali.

Msgr. Vinko Puljić - Zapravo, ja bih samo iznio iskustvo. Susreo sam mnoge prog-

nanike, izbjegle i odlutale. I mogu reći da je gorak kruh izbjeglički, gorak prognanički.

Drugo, vidio sam mnoge koji su bježeći, izgubili sebe, a zaboravili su da ne treba bježati od sebe.

I treće, susreo sam mnoge srozane, uništene, nisu se snašli u društvu.

Ono što bih poručio jeste to da je samo jedna rodna gruda i da sam samo tu kod kuće a svugdje drugdje sam došljak. Zato citirao bih Sv. Franju koji kaže:

"Cvjetaj tamo gdje si posijan".

GHM - Ne možemo živjeti iznad okolnosti! Kako odoljeti negativnim utjecajima?

Msgr. Vinko Puljić - Boreći se za ono pozitivno, plemenito i vrijedno. Samo tim ćemo se oduprijeti negativnim utjecajima i osposobiti se za ljude koji će biti kičma, karakteri i koji će biti sposobni plivati protiv struje. Koji će biti osoba, a ne masa.

GHM - Koju biste literaturu mladima preporučili za čitanje?

Msgr. Vinko Puljić - Ne mogu puno govoriti o literaturi jer nisam književnik, ali mogu govoriti iz osobnog iskustva, što je mene izgrađivalo kao čovjeka koji je volio literaturu.

To su prije svega stari književnici, hrvatski pisci kao Šenoa, Kumičić, Tomić, Mažuranić, u posljednje vrijeme Aralica (prije no što je postao političar) potom Mile Budak.

To su ljudi koji su me književno obogaćivali. Što se tiče duhovnog izgrađivanja svima bih preporučio da istinski, sabrano i zdušno znaju pročitati cijelu Bibliju a posebno Evanđelje. Tu ćemo moći pronaći ne samo literaturu nego još mnogo više. A to što je više, sami pronađite.

GHM - U knjizi "Mali princ" Senta Egziperija se kaže: Zvijezde su ljepše zbog jednog cvijeta koji se ne vidi... Pustinja je lijepa - nadoda on... Ono što pustinju čini lijepom - reče princ - jeste spoznaja da se u njoj negdje skriva izvor.

Msgr. Vinko Puljić - Da, upravo jedna knjiga kao što je "Mali princ" tako lijepo na djetinji način govori odraslima. Budi dubinu nutrine srca, i omogućava da čovjek raste i sebe nadrašta.

GHM - Za kraj bih navela jednu misao koja kaže: Mladi su skloni vjerovati kako s njima sve započinje, a stari kako s njima sve završava.

Msgr. Vinko Puljić - Kaže se: da mi je pameti starih a dana mladih velike bih stvari napravio.

GHM - Gospodine nadbiskupe toplo Vam zahvaljujem na razgovoru.

Msgr. Vinko Puljić - Molim. I najsrdačniji pozdrav svim mladima.

GHM - Hvala.

Danijela Božić

OSLUŠNI ROMOR S DNA DUŠE SVOJE

Domogli smo se mjeseca i hladnog morskog dna, ekspedicije su odlazile u samo srce pustinje... Saznali smo kako se tuga može povremeno razoružati sedativima a dijete ušutkati teškim zadacima, samo nismo našli načina da istinski pomognemo ljudima koji se muče pod teretom samoće, straha, krivice...

Koliko puta smo i samo ležali u mraku i osjećali kao da će nam srce za koji momenat prsnuti od boli? Koliko bi tada značio jedan glas, jedna prava riječ samo da nam osvijetli put, jedna pametna misao kao konopac koji vuče u svjetlost.

Kakvo je to vrijeme stiglo kad život umire u osamnaestogodišnjacima prije nego što i zaklope oči? Što nam nudi ovaj svijet kad duševno umiremo prije nego što smo zaista i prekoračili predbloje života?

Koliko je onih koji, lupaju po zidovima svoga ja, omeđenih samoćom, ljudi koji se ubijaju iz sata u sat, koje lomi praznina vlastitog života?

U ovo ludo vrijeme svi smo preuzeti sami sobom, majke rađaju strance i čini mi se da upravo one najmanje znaju što se odigrava u dušama i mozgovima vlastite im djece. Zaslijepjene ljubavju i brigom majke odbijaju do shvate da njihovo dijete korača stazom koju samo bira. Da ne bi povrijedilo majku dijete laže, da ne bi bilo kažnjeno ono opet laže i tako se od osobe koja nam je otvorila vrata u ovaj svijet, koja nas je uobličila i satkala od vlastitog tijela stvara tamničar.

Kako pomoći onima koji više nemaju hrabrosti i nemaju više snage da se bore?

Rad je jedina života vrijedna ljudska sudbina. Kada bi svatko od nas oslušnuo romore iz samog dna duše, glasove koje nam upućuju nepoznata potopljena blaga u moru podsvijesti. Plemenita ljudska misao koju je potrebno isklesati kao što je Mikelandelo klesao svoju viziju Davida, kao što su Egipćani gradili piramide, kao što su Polinežani plovili za suncem. Treba raditi, raditi, raditi, klesati sebe, razmicati uske čahurice sebičnosti. Treba ljubav prihvatiti kao način ophođenja sa svim što nas okružuje.

Treba probuditi ušutkane instinkte, koji upozoravaju na supatnike, na signale za pomoć i kad nam nečije lice dovikne - Upomoć uhvatiti ga za ruku, pružiti mu, svoje tople dlanove i reći: "Hej, nisi sam!" Svi mi idemo sličnim trnovitim putem, pogledaj stvari iz drugog kuta!

Griješ samobojica ide dijelom i na naše duše. Fizičkom samouništenju predhode dugi sati borbe, dugi sati duševnog umiranja. Možda smo im mogli pomoći! Spremi smo da ih osudimo za taj čin a nismo bili spremni da pomognemo! Gdje su vjera, samilost, nježnost za te jednike.

Tražim pomilovanje za njih!

Predstavljamo vam

LJUBAV, PONOS, VJERA...

Darko Pranjic

prosvjetljuju um.

Ipak su čudni putevi Gospodnji. Nekad su mrak i samoća potrebni da bi se misli izbistrile, da bi se uželjele svjetlosti i da bi se svjetlost uželjela njih pa da jedna drugu mogu primiti u sebe bez lomljenja aureole koja poeziju čini poezijom i sa iskrenom zahvalnošću. Predstavljamo vam gosp. Darka Pranjica, točnije dio njegovog alter-egapoeziju današnjice čiji veliki dio traži da ostane u mraku i o kojoj će tek povijest dati pravi sud.

NALIČJE - odlomak

Ko da otkrije lice čovječije, ko da dokuči ljudske manije, kad sam čovjek ne zna šta je, kad, jedino, čovjek može postati ono što uistinu nije.

AFORIZMI

Ako odete ledima okrenuti suncu, nikada nećete vidjeti ljepotu od crnila vlastite sjenke.

Žalost je melem grijehu, a ne njegova kazna.

ISPOVIJED

Bio sam nevin... dok ni jedno stablo nije raslo na beskrajnim ravninama moga sna; dok sam imao more bez obala nade prema kojima bi, očajnički, mogao da zaplavam; dok su riječi bile nijeme, a svijet bez boja, koje bi thjele da me privuku; dok sam uzalud mlatarao rukama, nemajući snage da se odvojim od horizontale; dok nisam prvu suzu protesta pustio, prvi osmijeh uputio, da bi nešto, zauzvrat, dobio, Bio sam nevin samo trenutak dok nisam postao Čovjek!

Povijest hrvatske književnosti

Prevladavanje zapadnih utjecaja

Crkveni raskol i sve veće otuđivanje Istočne i Zapadne Crkve imali su odsudno značenje za dalji tijek hrvatskog kulturnog života i književnosti, što je i shvatljivo u doba, kad je vjerska pripadnost bila jedno od glavnih, bolje reći glavno kulturno obilježje europskog čovjeka.

Hrvati su već u daljem tijeku srednjega stoljeća pošli i inače svojim putovima, što se je, odgovarajući njihovu zamljopisnom položaju, odrazilo i u samom pismu. Glagoljica je i dalje živjela na svojem području i upotrebljavana ne samo kao crkveno pismo, već i kao pismo javnog života. Kao što se je već rano pojavila na Bašćanskoj ploči oko 1100, tako se je i dalje upotrebljavala u nadpisima, javnim ispravama, zakonicima (Vinodolski zakon, 1288), ali i u privatnom općenju svih društvenih slojeva, od seoskih svećenika do velikaša. To nije bivalo samo na imanjima Zrinskih i Frankopana i drugih primorskih feudalaca; još u drugoj polovini šesnaestoga stoljeća pisalo se je glagoljicom i na Hrvatskoj krajini, i u Bihaću - koji je Nikola Jurišić 1541. nazvao: totius regni Croatiae salus et sustentatio a pisali su njom krajiški zapovjednici Hrvati i časnici iz Kranjske, među ostalima Ivan Lenković i Herbert Auerspreg. Kad je ban Petar Keglević 1523. kupio od Jurja, kneza Brahdenburškoga, neka imanja, potpisao je kupoprodajni ugovor u Požuhu glagoljicom (caracteribus croaticis, kako je zabilježeno sa strane), ne znajući drugoga pisma.

A. M.

KRIZMA U BREŠKAMA

Četvrti listopada '94. godine na blagdan Svetog Franje osvanuo je kao sumoran i kišan dan. A u srcima žitelja župe Breške ovaj utorak je imao poseban značaj. Naime, danas je nakon tri godine, uz prisustvo 54 mlada krizmanika slavljena krizma te je tom prigodom našu župu pohodio Msgr. Vinko Puljić nadbiskup vrhbosanski.

Nadbiskup u razgovoru sa tuzlanskim krizmanicima

- U 10,00 sati priređen je doček prilikom svečanog ulaska našeg Nadbiskupa u njegovom kanonskom (službenom) pohodu našoj župi ali je zbog kiše ceremonijal izveden po skraćenom programu. Crkva uznesenja BDM u Breškama, jedna od najstarijih na ovim našim prostorima, bila je premala da primi sve prisutne koji su došli poslušati svetu misu čije služenje je predvodio Msgr. Vinko Puljić. Zaista je bio veliki broj vjernika, posjetitelja i znatiteljnika koji su došli da vide i poslušaju jednu od najsvjetlijih ličnosti u ovom nesretnom ratu. Gospodin Monsinor je sa izuzetnim nadahnućem služio sveti obred uz svesrdnu pomoć velikog broja nazočnih svećenika.

Krizmanici sa kumovima i roditeljima su pobožno slavili svetu krizmu i vrlo pažljivo slušali božju riječ koju nam je izlagao naš Nadbiskup. Nakon izuzetno svečane svete mise svi prisutni su izašli u crkveno dvorište, gdje je već bilo mnoštvo naroda te srdačno čestitali krizmanicima i njihovim najbližim. U tom sveopćem veselju centralna osoba je svakako bio naš gospodin Nadbiskup, čovjek do koga su svi nastojali doći. Svatko je želio

pozdraviti se sa Msgr. Vinkom, stisnuti mu ruku, razmijeniti koju riječ, te slikati se sa njim, dok je On izlazio svima u susret nalazeći vremena za sve. Prosto je nevjerojatno koliko su energija i dobrotla zračile iz našeg Nadbiskupa dok je razgovarao sa svima stalno se smješkajući i pokazujući time da je doista posebna osoba. Msgr. Vinko Puljić se još jednom pokazao kao veliki prijatelj naroda.

Veliko je pitanje do kada bi sve ovo potrajalo da nije došlo do snažnog nevremena praćenog kišom, što je rezultiralo Monsinorovim odlaskom u crkvene prostorije na svečani objed. - Stigavši doma prepričali smo svojim najbližima o svemu što smo doživjeli, ističući da bi broj prisutnih sigurno bio daleko veći da ih nevjernost nije prisililo da ostanu kod svojih domova. Sigurni da ćemo protekli dan još dugo pamtiti nadamo se da će mo u bliskoj budućnosti imati ponovni susret sa našim Nadbiskupom i to u puno povoljnijim životnim uvjetima.

Zlatan Piljić

Predstavljamo vam

ZBORNİK PJEŠAMA

Izidor Poljak se rodio 7. svibnja 1883. u Bednji, u Hrvatskom zagorju. Uz pripomoć župnika, vlč. Krokepa, pošao je na gimnazijske nauke, najprije u Varaždin, pa u Zagreb. Nakon svršenih gimnazijskih studija odlučio se za bogosloviju, ali se počeo kolebati, pa je ostavio Zagrebačku bogosloviju i upisao se na Filozofski fakultet. Ali, Bog ga je zvao u svoju službu, i Poljak se nakon zrelog promišljanja ponovno odlučio za Bogoslovne nauke. I pođe u Sarajevo gdje je svršio Bogosloviju. Njegova, naime, idealna duša nije težila za materijalnim blagostanjem, već je tražila polje svoga rada tamo gdje se u prvom redu iziskuje žrtva i rad. Tako je došao u Sarajevsko bogoslovsko sjemenište i godine 1907. bio posvećen za svećenika vrhbosanske nadbiskupije.

Poljak nam se u svojim pjesmama pokazuje kao čovjek topla i vrela srca, oštrog i dubokog zapažanja. On zna živo i uvjerljivo risati zamamne ljepote svijeta i života, te onda duboko i bolno prikazati osjećaje žrtve i odricanja u borbi sa težnjama naravi. Zato je u proživljavanju tih borbi i umjetnički najuspjeliji i najjači.

Poljakovo rvanje između svijeta i nadsvijeta, zamamnih ponuda svijeta i slobodna života, traju, ali on ne predaje kukavički i izjadnički svoje prave ideale. Iz toga je nastala i pjesma:

HEVA

Prati me korakom sjene. Ja se je otresti htjedoh,
srđbom sam planuo, moljah: preljepa, ostavi mene,
tako ti nježnosti tvoje, svećenik gospodnji ja sam,
ostavi, ostavi mene ...

Poljak prije svega jasno i umjetnički snažno izriče svoju vjeru uvodnom pjesmom u zbirci svoje dozrele poezije - sa Bijelog brda - pjesmom CREDO -

Ja vjerujem, svevišnji u te. Slavu ti pjeva
simetrija lipina lista...

Ja vjerujem, Kriste, u te, svog Boga.
Raskrilio ti si na golgoti ruke ...

Ja vjerujem u te, crkvo gospodnja sveta.

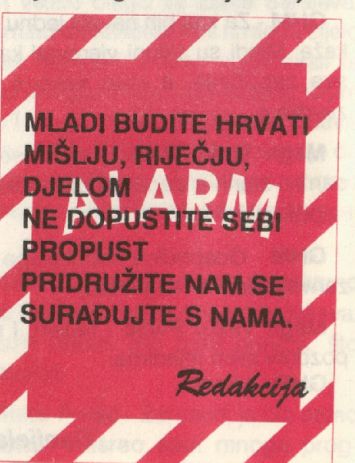
Ti blagoslov daješ, a mrže te, ko da si kleta...

A. M.

Na utrtim stazama

Držim da se svakome tko pažljivo promatra i proučava sumornu i popriličnu krvavu prošlost hrvatskog naroda mora nametnuti slijedeće pitanje: Kako je taj mali hrvatski narod mogao opstati i ostati na životu, kad to nije pošlo za rukom neuporedivo većim i moćnijim narodima - kakvi su, primjerice, bili drevni Tataři? Između niza mogućih odgovora, ja osobno uvijek se zaustavljam na jednom koji mi se čini najuvjerljivijim: Tajna tisućljetnog bivanja i neprekinutog trajanja hrvatskog naroda krije se u njegovoj snažnoj i stalno cvatućoj duhovnoj baštini. Duhovnoj baštini u najširem smislu toga pojma, u koju dakako spada i književno stvarateljstvo. Ta se baština počela radati zajedno s rađanjem hrvatskog kršćanstva. I, unatoč svim posrtanjima, rasla je neprestance sve do danas. Ona se u vremenima najžešćeg nasilja pokazala moćnijom od svake sile, pa i od same smrti.

Hrvatsko književno stvarateljstvo kao sastavni dio te neuništive baštine stasalo je još od iskonskih davnina, a hrvatska umjetnička književnost već je dobrano napunila svoju polutisućljetnu životnu dob i dosegnula europsku književnu razinu. Nije pretjerano reći da se takvom književnom baštinom malo koji narod može ponositi...
(J. Bubalo: Pregled književnog stvarateljstva...)

Msgr. Vinko Puljić

Krizma u Tuzlanskom dekanatu 1994.

Nadbiskup msgr. Vinko Puljić boravio je u Tuzlanskom dekanatu od 2. do 9. listopada gdje je obavio svetu krizmu u svim župama te razgovarao s predstavnicima općine Tuzla i Tuzlansko-podrinjske veležupe.

Drugog listopada je podijelio svetu krizmu u Morančanima i u Tuzli, a u ostale dane u drugim župama. Završio je u župi Šikara 9. listopada. U svim župama je služio svetu misu i propovijedao.

U svojim nadahnutim propovijedima, u svojoj nadpastirskoj riječi obratio se svima nazočnima a treba istaći da je uvijek, i u svakoj propovijedi, davao savjete s naglaskom da je ovo naš dom, naše ognjište koje se ne smije napuštati ni pod koju cijenu. Svoji smo na svome i tu trebamo ostati.

Svečanu svetu misu je 2. listopada služio u našoj crkvi, u Tuzli, uz koncelebraciju gvardijana fra Petra Matanovića, dekana don Šime Janjića i osobnog tajnika don Ive Tomaševića. Priređen mu je svečani doček a crkva je bila dupkom puna, kao i prostor oko nje. Prije svete krizme nadbiskup je toplo i neposredno razgovarao s krizmanicima. Svetu misu je pratio Mješoviti crkveni zbor posebno nadahnuti i na visokoj umjetničkoj razini.

Broj krizmanika po župama bio je sljedeći:

Morančani - 210, Tuzla - 183, Šikara - 145, Živinice - 85, Lukavac - 77, Breške - 54, Par Selo - 50, Drijenča - 29, Dragunja - 38, ukupno - 871 krizmanik.

J.N.

Nadbiskupa svi pažljivo slušaju

Oproštajni govor don Šime Janjića; Šikara, 9.X.1994.

Dragi naš nadbiskupe Vinko

Ugodna mi je dužnost, a ujedno i čast, da se danas, kada završavate svetu krizmu u našem Tuzlanskom dekanatu, u ime sve braće misnika i osobno u svoje kao dekan ove Dekanije s Vama oprostim i izrekнем riječi zahvale za sav uloženi rizik i trud.

Svaki župnik Vas je osobno pozdravio i zahvalio na dan krizme u svojoj župi. Ovim danom završava jedan ciklus krizmi od devet župa a ja sam osobno ovaj Vaš pohod i dijeljenje svete krizme doživio kao ozbiljnu duhovnu obnovu a, vjerujem, isto i braća svećenici, naši krizmanici i sav Božji puk. U svakoj ste župi mnogo dobra učinili, Vaša pojava puno govori, kako reče jedan od župnika a posebno puno govori vaš divni primjer, vaš osmijeh, vaša razboritost, Vaša učiteljska-nadpastirska riječ. Svi smo, opterećeni ovim ratnim vjehom i vremenom, ovu krizmu i ovaj pastirski pohod doživjeli kao melem na ranu. Jer svaki od nas svećenika u svojoj župi ima mnogo problema koji ga danonočno taru i tište a isto tako i naši vjernici. Ali, Vi ste nam svima bili nadahnuće, uputa, savjetnik čija pastirska riječ nas je željela ohrabriti, podići, izliječiti, nahraniti, ushititi...

Hvala Vam što ste kroz ovo vrijeme učvršćivali našu vjeru, budili našu nadu i razarivali našu ljubav prema Bogu i bližnjemu. Što ste iznijeli da se kršćanstvo nikada ne smije izjednačavati s nevjernicima, s onima koji su pali u depresiju, s onima koji su i ovaj rat iskoristili za razne niske ciljeve, koji ne sežu dalje od ove suzne doline.

Hvala Vam što ste nam oslikali lik pravog kršćanina koji se izručava Bogu Duhu Svetomu. Vi ste nam svima doviknuli kao nekoć Apostol Pavao svom ljubljenom učeniku Timoteju: "Zaklinjem te pred Bogom i Isusom Kristom koji će suditi žive i mrtve - Propovijedaj riječ, nastoj oko toga u zgodno i nezgodno vrijeme, kori, prijeti, opominji strpljivo i poučavajući. Uistinu doći će vrijeme kad ljudi neće podnositi zdrave nauke, nego će prema svojim strastima nagomilavati učitelje da im škaklju uši, te će odvratiti uši od istine a okrenuti će se bajkama. A ti budi oprezan u svemu, podnosi patnje, vrši djelo Propovjednika Vesele vijesti, svoju službu potpuno izvrši!!! Bog neka Vas prati i uzvrat Vam za svako dobro djelo, za nesebično davanje, dijeljenje, poučavanje, hrabrenje, orijentaciju ispravnog življenja - kojoj ste nas uputili.

Živjeli, hvala!
Sretno i opet
nam dođite!

Kum 1 i Kum 2 - gosp. Juraj Novosel

Naši običaji

Dušni dan

Dan spomena, dan sjećanja, dan molitve za mrtve, za svoje bliže i ostale nepoznate i za "one za koje se nema nitko spomenuti", kako bi rekli naši stari u svojim dobrim starijima molitvenim "preporukama". Dan dubokog unutarnjeg razmišljanja na prošle osobe.

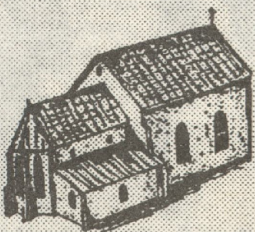
Kršćanska je dužnost sjećati se što češće molitvom duša svojih umrlih. U hrvatskoj narodnoj tradiciji je da kad tko usnije koga od svojih mrtvih, pomoli se Bogu za njegovu dušu. Lijepo je platiti da se za njega rekne sveta misa. Tom prilikom narod bi u Crkvu nešto spremio, zapalio svijeću.

Dan spominjanja i molitve za sve mrtve uopće, jest drugi dan mjeseca studenoga svake godine. Tog se dana održavaju molitve po kršćanskim crkvama širom čitavog svijeta, za sve pravovjerne umrle duše. Negdje na Dušni dan, negdje uoči Dušnog dana ide kršćanski svijet na svoja groblja moliti se za duše svojih pokojnika, paleći im svijeće na grobovima, pjevajući opijela i škropeći grobove svetom vodom. Tih dana izdvojit će se malo vremena za uređenje grobova, naći svježeg cvijeća jesenjih boja. U normalnim prilikama mnogi bi otputovali na udaljena ili čak daleka groblja svojih otaca i djedova, srećući na njima davno zaboravljene drugove i prijatelje.

Pokoj vječni..., u noći žutih svijeća, u mozaiku svjetlosnih lampiona na terasastim grobljima Posavine, na planinskim grobljima Zvijezde, Vranice, Prenja, na grobljima ljutog karsta. I na usamljenim i neznanim, razbacanim, zaraslim grobovima krajputašima: ratnicima, ujacima, glasnica, duhanarima, solarima, trgovcima...

Pokoj, slava i hvala najboljim hrvatskim sinovima na njihovom putu od trnja do zvijezda.

M. F.

Hrvatska memorijalna kultura

Hrvatska memorijalna kultura

NADGROBNICI

Običaji i kultura obilježavanja mjesta sahrane svojih pokojnika kod Hrvata veoma je stara. Ima mišljenja da su neki slavenski narodi spaljivali svoje mrtve. Međutim, na osnovu pogrebnih običaja kod Hrvata u BiH, ne postoje nikakvi tragovi ili ostaci običaja koji bi ukazivali na to da su i Hrvati kao dio slavenske skupine spaljivali svoje mrtve. Tomu je uzrok sigurno utjecaj kršćanske kulture, odnosno biblijsko vjerovanje o uskrsnuću mrtvih na dan Suda.

Jedan od najstarijih načina obilježavanja grobnih mjesta (nadgrobnici) su humke, što ustvari predstavlja nasutu zemlju. Humke nasute kamenjem su poznate pod nazivom gomile ili gromile. U našim krajevima ima puno lokaliteta koji predstavljaju te gromile. Često je i naziv lokaliteta označen kao "gomila" ili "gromila". One u suštini predstavljaju arheološki lokalitet i prema tome treba ih štiti. Ovaj način obilježavanja grobnih mjesta potječe iz vremena prije dolaska Slavena.

Običaje sahranjivanja kod Hrvata propisivala je uglavnom Crkva. Najstariji hrvatski grobovi obilježeni su pločama i drugim velikim pravilno otesanim kamenjem, (stećci), kojega ima po BiH na tisuće. Narod ih naziva raznim imenima. Najčešće ih naziva "grčka groblja". Tim nazivom narod je htio obilježiti neku pravadnu starinu. Crkva je

od prvih dana svoga misijskog poslanja odvrćala Hrvate od starog običaja sahrane i preporučivala grobove sa znakom križa.

U narodu je najraširenije vjerovanje, da su ta stara groblja sa velikim stećcima, grobovi nekih ogromnih ljudi, pa su ih nazivali još i "divska" ili "divovska". U nekim krajevima ih zovu još i "macurska", odakle je u narodu nastao naziv "madžarska groblja". Naziv "bogumilska groblja" novijeg je datuma. Zbog toga što na mnogim stećcima nema "križa", a ponegdje se javlja znak zvijezde ili polumjeseca, ona se ponegdje zovu i "turskim" ili "arnautskim" grobljima. Za ona groblja gdje su se nalazili stećci sarkofagne forme, narod je nazivao "latinska" ili "rimska" groblja. Ti stećci su rađeni po uzoru na rimske nadgrobnike (sarkofage). U narodu su svi ti nadgrobnici iz srednjeg vijeka, poznati kao stećci. Pored toga naziva poznati su još i nazivi: mramor, mašet, kamenica. Svakako da je stećak najuobičajeniji naziv.

Ugledni ljudi i vladari kao i crkvene starješine zaslužne za Crkvu, sahranjivani su u mjesnim crkvama ili rezidencijalnim crkvama. Teško je naći lokalitet neke stare crkve, a da se prilikom iskopavanja ne nađe na zemne ljudske ostatke. Mnogi pokojnici su kasnije preneseni u crkvu, nakon njihove kanonizacije, nekada samo i jedan dio pogrebnih ostataka. Tako u franjevačkoj crkvi u Makarskoj cijeli pod crkve predstavlja zapravo nadgrobne ploče nad grobovima. Oko oltara sahranjivani su biskupi, svećenici i redovnici. Običaj sahranjivanja u crkvama nije karakterističan samo za hrvatske prostore, nego za sve kršćanske životne prostore na cijelom svijetu. Pored srednjovjekovnih i drugih tradicionalnih samostana postoje posebna redovnička groblja ili pak posebni dijelovi mjesnih grobalja gdje su sahranjivani redovnici. Ta tradicija je veoma stara o čemu govori i podatak da su pred papinim legatom 1203. godine, priori bosanskih "krstjana" morali dati obvezu da će ubuduće "imati groblja pored molilišta..."

Jedno od najzanimljivijih, najsimboličnijih i najljepših nadgrobnika u hrvatskoj srednjovjekovnoj tradiciji sahranjivanja je bilo u Zgošći (Kakanj). Tu se nalazio jedan od najvrijednijih nadgrobnika (stećaka), forme sarkofaga koji se danas nalazi u Zemaljskom muzeju u Sarajevu. Pored njega se nalazio jedan stup sav išaran raznim reljefima. Na stupu je bilo napisano da tu leži Stjepan ban bosanski. Po predanju tu je grobnica Stjepana II. Kotromanića. Pored toga lokaliteta nalazila se čitava mala skupina nadgrobnika (nekropola). Inače

Hrvatska memorijalna kultura

Hrvatska memorijalna kultura

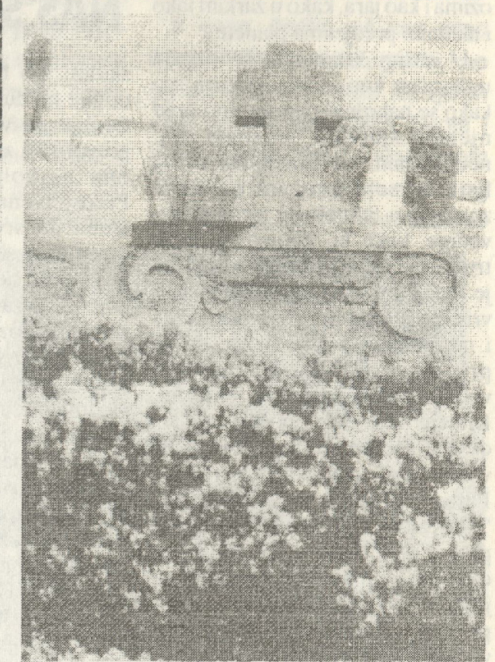
Hrvatska memorijalna kultura

ranjavanja je bilo u Zgošći (Kakanj). Tu se nalazio jedan od najvrijednijih nadgrobnika (stećaka), forme sarkofaga koji se danas nalazi u Zemaljskom muzeju u Sarajevu. Pored njega se nalazio jedan stup sav išaran raznim reljefima. Na stupu je bilo napisano da tu leži Stjepan ban bosanski. Po predanju tu je grobnica Stjepana II. Kotromanića. Pored toga lokaliteta nalazila se čitava mala skupina nadgrobnika (nekropola). Inače

Prema povijesnim izvorima ova pojava traje još od rimskog vremena. Isključivo se održala kao rezultat prirodne sebične želje ljudi da njihovom fizičkom smrću, ne prestane svaki trag o njima.

Natpisi na nadgrobnicima (epigrafi), su veoma starog datuma u hrvatskoj tradiciji. Hrvati kao slavenska skupina kada su došli na Balkan nisu znali pisati, ali su to veoma brzo učili od Grka i Latina.

taj lokalitet narod zove "crkvina".

Najveće i najljepše nekropole sačuvane su sve do današnjeg dana, daleko izvan gradova i naselja, na kosama planina i šumama. Nekada su u njihovoj blizini ruševine starih gradova, naselja i crkvi. Treba istaći da sva stara hrvatska groblja u BiH imaju u svom sastavu pojedinačne stećke ili pak skupine stećaka.

Razvoj forme nadgrobnika od kraja srednjeg vijeka pa do danas, u uskoj je svezi sa gospodarskim aspektom sahrane pojedinih socijalnih kategorija. Svakako da je tu mnogo mjesta našlo neprimjerenih oblika našoj hrvatskoj i zapadno-kršćanskoj kulturnoj tradiciji. Proces nacionalnog osvješćivanja i stvaranja vlastitog kulturnog identiteta sigurno će učiniti svoje.

U kršćanskoj tradiciji nadgrobnici su predmet posebne pozornosti i pijeteta. Prva dužnost nasljednika i preostalih živih srodnika, se sastoji u obilježavanju groba umrlog, da mu se tako čuva spomen. Teške su riječi kada se za nekoga kaže da mu nema nitko ni groba da podigne. Zato je veoma čest slučaj da ljudi za života sebi podižu nadgrobnike.

Primanjem kršćanstva i kršćanske kulture, mogli su primiti i običaj pisanja na nadgrobnicima svojih srodnika. U BiH se nalazi na stotine latinskih natpisa na nadgrobnicima. Ovo se može protumačiti time što je veliki broj ljudi znao latinski, na primjer, svećenici i razni drugi redovnici.

Na hrvatskim povijesnim prostorima postoje mnoga stara i povijesno vrijedna groblja. Natpisi na nekim nadgrobnicima predstavljaju pravu povijesnu građu. Ona su često mjesta značajnih skulptorskih ostvarenja i prirodne zbirke ukrasnog drveća i cvijeća. Jedno od takvih koje se ističe po svojim prostornim, ambijentalnim, pejzažnim, hortikulturnim, arhitektonskim, etnografskim i povijesnim značajkama je Varaždinsko groblje. Hrvatska groblja u BiH, izuzev povijesne, dokumentarne i etnografsko-znanstvene vrijednosti, nemaju nekih drugih vrijednosti, a naročito onih što se tiče grobne arhitekture.

Tekst i ilustracije:
NADGROBNICI SA BORIČA
Mijo Franković

PŠENICA

Pšenica je najstarija i najrasprostranjenija kultura na svijetu. Gaji se više od 10.000, po nekima i 50.000 godina, i gotovo na svim dijelovima Zemlje, na sjeveru do 67°, a na jugu do krajnjih granica Južne Amerike, Afrike i Australije, na nadmorskim visinama od 400 pa čak do 4000 metara. Uzgaja se kao ozima i kao jara, kako u žarkim tako i hladnim predjelima planete.

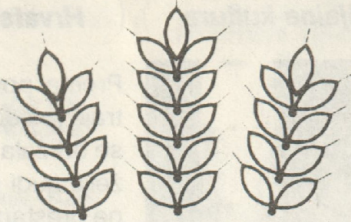
U našim krajevima se uzgaja uglavnom kao ozima kultura, pa kako se nalazimo neposredno pred njenom sjetvom, smatrao sam neophodnim da čitateljima našeg lista sa sela ukážem na neke značajke u tehnologiji njene proizvodnje, kako bi, gotovo, sa istim trudom dobili što veće prinose. Kad je riječ o prinosima, smatralo se, u vrijeme prije drugog svjetskog rata i neposredno poslije njega, da su prinosi od 300 kg po dunumu veoma dobri pa čak i rekordni. Krajem pedesetih i početkom šezdesetih godina uvedenjem u proizvodnju tzv. italijanskih sorti ("San Pastore", "Produttore", "Leonardo", "Ardjelato", "Abodanca" i druge), prinosi se podižu i preko 400 kg po dunumu (4 t/ha). Naši stariji čitatelji se vjerojatno sjećaju ovog perioda. Tijekom ružna, velikog većini naših gospodarstava distribuirano je sjeme pšenice (sorte iz Republike Hrvatske), čiji je genetski potencijal i do 700 kg po dunumu (7 t/ha). Da bi se ovaj potencijal čim više iskoristio, navodimo samo neke relevantne mjere iz znanstvene agrotehnike ove kulture.

1. Plodored za pšenicu

Pšenica ne trpi monokulturu (uzgoj iz godine u godinu na istom mjestu). Najbolje bi bilo da se pšenica na istom mjestu ne uzgaja bar dvije godine. Međutim, praksa je pokazala da se ne može održati kruta shema plodoređa. Pšenica se obično sije nakon kukuruza, koji može biti dobar i loš predusjev za pšenicu. Dobri su svi oni hibridi kukuruza, koji omogućavaju blagovremenu obradu zemljišta za pšenicu, a loši su svi oni koji dozrijevaju u drugoj polovini listopada i kasnije.

2. Obrada zemljišta za pšenicu

U obradi zemljišta, relevantna su slijedeća tri osnovna pitanja: dubina oranja, vrijeme i način osnovne obrade i predsjetvena priprema zemljišta. Na sva ova pitanja teško je dati generalni odgovor, jer ona ovise od niza faktora (agrotekološki uvjeti, tip zemljišta, predusjev, stanje zemljišta itd.). Ipak bi mogli za naše uvjete preporučiti slijedeće: Odmah nakon berbe kukuruza i skidanja kukuruzovine, koju treba

KRUH NAŠ SVAGDANJI

skidati što bliže zemlji, obnoviti oranje na dubinu od 20 do 25 cm. Oranje na veću dubinu može se preporučiti za bolja zemljišta, a za ona najbolja i preko 35 cm. Predsjetvena priprema zemljišta treba da stvori sitan i rastresit površinski sloj koji će omogućiti kvalitetnu sjetvu. Za naše prilike, najbolje je za ovu svrhu obaviti tanjiranje uzoranog zemljišta tanjiračem sa kombinacijom nazubljenih i ravnih diskova u uvjetima ne suviše vlažnog zemljišta. Iza tanjiranja, odmah obaviti i drljanje klinastom drljačem. Ako je zemljište suviše suho i na površini praškasto, trebalo bi ga valjati glatkim nenazubljenim laganim valjkom, koji se može agregirati sa drljačem. Ova mjera za većinu naših zemljišta se može izostaviti.

3. Gnojenje za pšenicu

Bez dubrenja nema visokih prinosa pšenice. Pšenica se gnoji isključivo mineralnim gnojivima. Gnojenjem zemljišta za pšenicu, moraju se osigurati tri osnovna biogena elementa, dušik, fosfor i kalij (NPK iako je, naizgled, dodavanje ovih hraniva dosta jednostavno, njihova primjena u pšenicu je dosta složena i obuhvata niz pitanja kao što su: doze pojedinih hraniva, odnos između hraniva, način njihovog unošenja u zemljište, vrijeme dodavanja, gnojenje za vrijeme vegetacije - prihranjivanje itd.

Kada su u pitanju doze pojedinih hraniva (NPK), znanost je egzaktno utvrdila, koliko je potrebno ovih hraniva da bi se stvorio prinos od 100 kilograma zrna pšenice i odgovarajuća količina slame. Međutim, nepoznanica je koliko svako zemljište već sadrži ovih hraniva. Zbog toga se naše preporuke zasnivaju, ne samo na osnovi znanstvenih dostignuća, već i na određenoj empiriji, kao i na poznavanju produktivnih svojstava većine naših zemljišta, a sve to korigirajući sa koeficijentom iskorištavanja hraniva, koji je na primjer za fosfor jedva 20%. Treba napomenuti da dodavanje većih količina mineralnih gnojiva, od optimalnih ne utječe na povećanje prinosa, već čak može da djeluje i štetno, pored povećanja troškova

ulaganja. Prema tome, mi preporučujemo slijedeće doze NPK-a gnojiva: dušik (N) 70 kg, fosfora (P₂O₅) 50 kg, kalija (K) 45 kg ako na raspolaganju imamo NPK (15:15:15) i KAN (27%), onda bi orijentacione optimalne doze ovih gnojiva za naša zemljišta iznosile:

NPK-a (15:15:15) 350 kg/ha ili 35 kg na dunum
KAN (27% dušika) 180 kg/ha ili 18 kg na dunum

Kako i kada treba unijeti ova gnojiva u zemljište?

Za naše uvjete, bez obzira što postoje i drugačija mišljenja, mi preporučujemo slijedeći način: Prije oranja 2/3 NPK-a (15:15:15) od predviđene norme, odnosno 20 kg po dunumu rasturiti po neuzoranom zemljištu, a 1/3 NPK-a (15:15:15) rasturiti po otvorenoj brazdi nakon oranja - po "tegu", kako se to u narodu kaže, odnosno prije tanjiranja. Dušično gnojivo - KAN (27%) služi isključivo za prihranjivanje. Treba ga dodati u dva navrata u jednakim dozama i to: Prvi put odmah nakon zime u ožujku u količini 9 do 10 kg po dunumu, a drugi put u početku vlatanja (prije porasta u stablo), kao korekciono prihranjivanje, sa istom količinom KAN-a kao i za prvo prihranjivanje. Ovo prihranjivanje se može izostaviti, ako je za prvo prihranjivanje upotrijebljena veća doza KAN-a i ako je stanje usjeva takvo (porast, dobar sklop, intenzivno zelena boja itd.) da se može ocijeniti da ovo prihranjivanje nije potrebno. Za ovo se može konzultirati stručnjak ili iskusni proizvođač pšenice. Prihranjivanje u našim uvjetima se obavlja isključivo ručno.

4. Sjetva pšenice

Ovaj pojam podrazumijeva: Izbor sorte i priprema sjemena za sjetvu, vrijeme sjetve, količina sjemena za sjetvu, te način i dubina sjetve. Izbor sorte i priprema sjemena je već obavljeno, jer većina vas ima na raspolaganju potrebnu količinu sjemena, koje je osigurano preko humanitarnih organizacija, prvenstveno IRC-a i još nekih drugih. Ovom prilikom im se zahvaljujemo na pomoći.

Vrlo je značajno pitanje, kada treba zasijati pšenicu? S obzirom da i vrijeme sjetve ovisi od niza uvjeta (agrotekoloških, vrijeme skidanja prethodnog usjeva, biološke osobine sorte itd.) odgovor treba potražiti u zahtjevu da iznikle bilje do zime moraju završiti određene etape organogeneze (kod pšenice ih ima 12) odnosno biljke moraju u zimu ući spremne u fazi bokorenja, jer je to preduvjet najboljeg i najsigurnijeg prezimljavanja.

Za naše uvjete se može uzeti da je period optimalne sjetve od 10. do 20. listopada. Bolji je početak nego kraj ovog perioda. Naravno sjetva se može produžiti i kasnije, čak do kraja studenog ali u tim

slučajevima, samo po ovom osnovu, treba računati na smanjene prinose.

Način sjetve, razmak redova i dubina sjetve, također mogu biti različiti. Tako na primjer, pšenica se može sijati u zbijene redove (6-8 cm red od reda), uskoredo (razmak 10-12 cm), unakrsno (18-20 cm između redova), u pantljike, u trake, na bankovima, ručno (omaške ili u kućice) itd. Međutim, opet na bazi naših iskustava, u našim agroekološkim uvjetima, preporučujemo sjetvu univerzalnom sijačicom na razmaku red od reda 10 cm. Ukoliko se ne može osigurati sijačica, sjetva se može obaviti ručno - "omaške", što je mnogo lošije, jer se hranljivi prostor za svako zrno neravnomjerno osigurava, a osim toga neophodna je još jedna radna operacija - plitko drljanje, čime i sjeme ne dolazi ravnomjerno na istu dubinu. Za sorte koje vam stoje na raspolaganju dubina sjetve treba da se kreće u granicama od 3 do 6 cm. Ako ste već primorani da sijete ručno, bez sijačice, onda ovu radnu operaciju morate obaviti što pažljivije (iskusni sijač), jer je za ove sorte neophodno osigurati 600-700 klasova na 1 m², što se postiže sjetvom 500-550 zrna kljavog sjemena po četvornom metru. S obzirom na kljavost sjemena sa kojim raspolazete te i pod uvjetom da se sjetva obavi u optimalnom roku, dovoljna vam je količina sjemena od 27 kg za dunum zemljišta. Međutim, ukoliko zakasnite sa sjetvom, nakon optimalnog roka, onda za svaki dan zakašnjenja dodajte 0,5% sjemena. Tako na primjer, ako sjetvu obavite 5. XI. upotrijebit ćete 29 kg sjemena po dunumu itd. Isto tako, ukoliko predsjetvenim radovima nije dobro pripremljena površina zemljišta za sjetvu, što se obično dešava kada se zakasni sa sjetvom, količinu sjemena treba povećati za 10%. To praktično znači, ako se sjetva obavlja 5. XI. treba povećati normu sjemena i to: 2 kg/dunum, za zakašnjenje sjetve, i 3 kg/dunum za lošije pripremljeno zemljište, što bi ukupno iznosilo 32 kg sjemena po dunumu. Sva kljativa zrna zasijanog sjemena pšenice u optimalnom roku izniknuće za 6 dana.

Njega, zaštita od uzročnika biljnih bolesti i štetnika, kao i žetva, sastavni su dijelovi cjelokupnog tehnološkog procesa (agrotehnike) u proizvodnji pšenice, o čemu će naš list pisati blagovremeno kad za to dođe vrijeme.

Vama poštovani čitatelji našeg lista, koji namjeravate sijati pšenicu, ostaje da obavite radove oko sjetve po našim savjetima i nećete se pokajati. Ako budemo zdravi i živi vidjet ćemo se na žetvi, a do tada mi ostajte zdravo.

H. OMERČEHAJIĆ

FRANJO PEŠTIĆ - doajen tuzlanskog amaterizma

Skica za portret

"Svi ljudi traže sreću sa manje ili više upornosti, a najviše izgleda da je nadu svakako imaju oni koji je traže u zajedničkoj sreći što većeg broja ljudi sa kojima ih život veže".

Franjo Pešić

Jedan od takvih ljudi nesumnjivo je gosp. Franjo Pešić koji već više od pet desetljeća stoji na čelu amaterizma kao bas-bariton mnogih zborova u Tuzli, pa s pravom nosi epitet doajena kulture. Rastao je, kako sam ističe, u radničkoj obitelji sa još trojicom mlađe braće i to u vrlo teškim životnim uvjetima, tako da je po završetku osnovne i građanske škole došao u pitanje njegov nastavak školovanja. Ali kako je bio odličan učenik u pomoć je priskočilo Hrvatsko kulturno društvo "Napredak" dodijelivši mu potporu.

Mislim da je taj događaj bio presudan u mom životu - prisjeća se gosp. Pešić. Bio sam presretan. Zamislite, mogao sam nastaviti školovanje, postati svoj čovjek. Uprava "Napretka" dodijelila mi je punu potporu za nastavak školovanja u Sarajevu, na Srednjoj tehničkoj školi. Naravno, školu sam završio u roku a poslije toga otišao sam na odsluženje vojnog roka.

Kada je počeo Vaš angažman u tuzlanskom amaterizmu?

Bilo je to 1933. godine. Odmah po povratku u Tuzlu uključio sam se u kulturni život radničke Kreke

i sa velikom radošću postao članom Hrvatskog pjevačkog društva "Majevice". Znaite, u obitelji smo svi voljeli glazbu. Ja i moja braća svirali smo i pjevali pa je bilo nekako logično da se priklonim zbornom pjevanju. Tu sam stekao nove prijatelje, usvajao nova znanja, družio se. Bilo je to zbilja divno vrijeme, vrijeme moje mladosti i velikog entuzijazma.

Kreka i Tuzla su tada imali bogat kulturni život?

Da i to veoma bogat. Bilo je nekoliko društava, dva pjevačka zbora, Limeni duvački orkestar i mnoštvo manjih instrumentalnih sastava. Često su se održavale zabave, koncerti, išlo se na turneje, pjevale se serenade... znate, mi Krečani smo izuzetno cijenili i voljeli glazbu.

A kada je u pitanju Hrvatsko pjevačko društvo "Majevice", čiji ste Vi bili član, sigurno je prednjačilo?

Mi smo bili veoma vrijedni pa je iz samog toga proizlazio i kvalitet. Nezamislivo je bilo održavanje neke veće manifestacije bez našeg zbora. I ne samo to. Često smo i gostovali u drugim sredinama gdje smo postizali zavidne uspjehe. Pjevali smo u Đakovu, Travniku, Zavidovićima, Banja Luci

Možete li se sjetiti imena dirigenata, zborovođa?

Kako da ne. To su dr. Livije Pjerotić, Tihomil Vidošić, zatim Pravdić i Česarević.

I koliko je dugo trajao vaš amaterski rad u Hrvatskom pjevačkom društvu "Majevice".

Počeo sam 1933. godine, a Društvo je prestalo sa radom 1943. Dakle, punih deset godina.

Po završetku drugog svjetskog rata u Tuzli su ponovno počela sa radom amaterska društva a tamo gdje se pjevalo bio je i gosp. Franjo Pešić. Tako se ovaj zaljubljenik u zbornom pjevanje među prvim uključuje u rad Radničkog kulturno-umjetničkog društva "Irac" u Kreki. Bilo je to 1945. godine. Od tada pa sve do 1989. godine ovaj

još je manji broj onih koji iz tog saznanja mogu izvući zaključke o svom životu.

A gosp. Pešić još kao mlad čovjek našao je sebe u glazbi, kao pjevač-amater i ostao joj vjeran više od pet desetljeća života i rada. Tako je postao sinonimom amaterizma, doajen zbornog pjevanja. Za taj rad, za amatersko

Hrvatsko pjevačko društvo "Majevice" - fotografija zbora.

Franjo Pešić - četvrti s lijeva na desno u posljednjem redu. Na fotografiji su još dr. Dujmušić, predsjednik Društva, zborovođa Tihomil Vidošić, Rudo Krajtmajer i njegova braća Štefko, Adolf i Pepi, Fric Mevald, Rudo i Braco Samek, sestre Jemc, braća Kubinek, gosp. i godpoda Dilber, braća Konjević, te Nevenka Divković čiji je djed bio osnivač "Majevice" i mnogi drugi.

vrijedni amater ostao je vjeran zbornom pjevanju.

Ostao bih ja i dalje u Zboru bez obzira na moje zdravstvene probleme, ali te 1989. godine je prestao sa radom "Učo" i tako se završila moja amaterska karijera - sa sjetom u glasu prisjeća se gosp. Pešić.

Mali je broj ljudi koji mogu s pravom reći da poznaju sebe, a

pregalaštvo i ljubav prema zbornom muzici dodijeljene su mu čak tri ZLATNE MEDALJE od strane Republičkog amaterskog saveza što je zbilja rijedak slučaj u našoj Republici.

Hvala mu na lijepoj pjesmi.

B. Štumpf

IN MEMORIAM

STJEPAN DŽOJA - DŽONI
6.11.1988. - 6.11.1994

U Gospodina si se uzdao
On neka ti bude nagrada

Tvoji najmiliji

Naša sela

DRIJENČA

U početku bijaše stablo. Lijepo, pitomo, razgranato. Dođe sotona, uze sjekiru i zamahnu. Udari jako, stablo već načeto a sjekira oštra. Pade grana daleko od stabla.

Svuda okolo grane, divlje trnje. Pola vijeka prođe i sotona ponovo dođe. Zamahnu sjekirom da sasiječe granu. Jedan puta, dva put, ... tisuću puta. Udara bez prestanka. No, dogodi se čudo. Što je više tukao grana sve tvrđa i ljepša.

Sa one strane Majevice, tik uz njene najdominantnije točke, prostire se lijepo, pitomo katoličko selo. Po veličini spada u niz najvećih sela na regiji sjeveroistočne Bosne, u kojima se od davnih vremena štuje Blažena Djevica Marija i slave svi katolički sveci. Izrazito je razvijenog tipa. Po prostoru koji očarava svojom prirodnom ljepotom, kakvu može da ima malo koje selo na kugli zemaljskoj, nikoše kuće. U početku stare, a danas velelepne građevine. Sagrađi ih vrijedni hrvatski puk, a one još uvijek prkosno stoje ovdje u Drijenči i svojom ljepotom skreću pozornost svakog prolaznika. Drijenča je jedino hrvatsko selo koje je od kraja II. svjetskog rata, na jedan human i veoma fin način pripojeno općini Lopare. U ona čudna vremena kada je svaki Hrvat bio ustaša, a svaka njegova riječ smatrana izdajom države, razbijen je hrvatski puk i olakšane buduće priljeve i mutne rabote. I Drijenča je žrtva veoma priljavih i mutnih igara koje su tada bile usmjerene protiv hrvatskog bića. Danas Drijenča ponovno preživljava teške dane i nevidenu golgotu od istih onih koji je velikodušno prihvatili i proglasili svojom. Svi njeni zaseoci, njeno Bučje, Brčine, Perivoj, Dalgine, Toljaci, Kulice, Brdo, Lučići, Dugonje, Martinovići, skupo plaćaju slobodu hrvatske riječi i hrvatskog imena na ovim prostorima. Danas se krvlju brani svaka stopa ove svete zemlje. Brane je svih pet stotina i nešto duša iz 200 domaćinstava ovoga sela. Još toliko se nalazi u dijaspori i svim srcem i nesebičnom materijalnom potporom pomaže obranu istočnih granica katoličanstva. Zbog nezavidnog zemljopisnog

Hrvatski branitelji

položaja i okruženja, Drijenča se danas ne može pohvaliti izgrađenom modernom infrastrukturom, razvijenom PTT mrežom, suvremenom školom, prodavaonicama itd. No, sve što ima u ovome selu sagrađeno je prvenstveno od novca njegovih gastarbajtera koji su krvavo stečen novac uložili za dobrobit svoga sela. Danas u selu pored osnovne škole do četiri razreda, postoji i niz prodavaonica, koje uz gostionicu i Društveni dom i Crkvu sv. Ante, koja je vidno oštećena od projektila koje je sa Pipera upućivala četnička armada, čine da Drijenča ipak puno ne zaostaje od ostalih sela sa područja bivše općine Lopare. Zahvaljujući lijepim pitomim pašnjacima, Drijenča raspolaže bogatim stočnim fondom i time se uveliko popravila ishrana bojovnika, koji uz čašicu ljute šljivovice, lakše provode dane i noći bdijući nad Drijenčom. Bdiju hrabri sinovi i brane svoj dom. Brane svoje selo na koje je tijekom rata ispaljeno više granata nego na regiju cijele sjeveroistočne Bosne.

Crkva u Drijenči

Znaju bradate spodobе da je Drijenča embrion obrane hrvatskog bića sa ovih prostora, pa i šire, znaju da je ovo selo kolijevka hrvatsva. Kolijevka u kojoj je majka Hrvatica othranila hrvatskog sokola, idola svih Hrvata ovog kraja. Naime, ovdje je rođen junak apolonske ljepote, oka sokolova, srca lavljega, duše prave čestite, one naše, hrvatske. Hvala majci koja ga rodila, hvala zemlji što ga je odgojila. Hvala Drijenči u kojoj se rodio Viktorin Jurić Paša. Čovjek koji je dao ogroman doprinos da Drijenča živi onako kako i treba - slobodno. Danas se s tugom, kroz Drijenču lako može vidjeti sva brutalnost četničke bratije koja je nemilosrdno i bez prestanka tuče. Mnoge kuće su oštećene, ceste razrovane, dalekovodi pokidani. Jedina cesta koja je Drijenču povezivala sa svijetom je Tuzla - Dokanj - Šibošnica. Zbog ratnih dještava ta cesta je postala neprohodna. Vrijedni mještani uz pomoć općine Tuzla i hrvatske dijaspore izgradiše cestu Drijenča - G. Obodnica - Tuzla, i time

Đaci Osnovne škole u Drijenči

M. BANOVIĆ

je najpravičniji. Jest, sinko vjeruj mi. Gledam u nju a ona se zamislila. Razmišlja baka pa kao da veli: "Ove mi svete hrvatske nošnje i mojih mi staračkih godina odavde neću iako imam kud. Ovo je sveta hrvatska zemlja i naš grunt". Tako priča ova stara i živahna baka. Pogledame baka pa okrenu glavu u pravcu groblja i reče: "Ni naši preci nam to ne bi oprostili". Da, bako. Sad i ja znam zašto se dogodi čudo. Zašto je grana sve tvrđa i ljepša. Zato što je brani najjača vojska svijeta i zato što je Drijenča najljepše mjesto na kugli zemaljskoj.

Feljton: Povijest tuzlanskih Hrvata VI

Dolazak Turaka

Piše:
Anto
CIGELJEVIĆ

Provalivši u Bosnu, tijekom svibnja 1414., Turci su prohujali kao orkan, između ostalog, i solskom banovinom. Hrvatsko se pučanstvo, od straha, razbjegalo po planinama.

Mađarsko-hrvatski kralj Sigismund je, stoga, riješio da potpuno potisne turske čete iz Bosne u koju su se one sve češće zalijetale, te je, u lipnju 1414., prošla velika hrvatsko-ugarska vojska preko Posavine i kroz solsku banovinu, dolinom Srpeče, stigla pred Doboj, klancem koji se i danas zove "mađarskim vratima". Oko Makljenovca se razvila žestoka bitka, u kojoj je Sigismundova vojska pretrpjela poraz. Mnogi njezini pripadnici su zarobljeni, među kojima i solski ban Ivan Morović, koga su odveli u Tursku, gdje je tamnovao četiri godine, dok se nije otkupio za 40.000 dukata.

Nakon ovog poraza, za bosansku državu počeo je početak kraja. Turci su se zadržali u sprečkoj dolini. Od 1424. njihove čete zauzimaju mjesta po sjeveroistočnoj Bosni i opet ih napuštaju, prodiru i preko Save; uspiju li, vraćaju se s plijenom, a ako budu suzbijene, onda to Hrvati, samo zato što su Hrvati i, uopće, katolici, osjete na svojoj koži. Čitavo ljeto 1426. turska vojska je, četiri tisuće ljudi, pljačkala po solskoj banovini, dopirala je čak i u Hrvatsku. Poneki je kraj ili utvrđeni grad ovdje bio u vlasti hrvatskih gospodara, no jadni je narod bježao kud je tko stigao, jer se nije znalo gdje je sigurno. A sigurnosti, zapravo, nije ni u susjedstvu bilo godinama.

Srpski despot Stevan Lazarević, gospodar Srebrenice, smatrao se gospodarom i dijela solske oblasti, sve do 1427., kada umire, nakon čega je Sigismund prisvojio dio ovih krajeva, jer je ugovorom sa despotom Stevanom osigurao pravo na dio zemlje zapadno od Drine nakon njegove smrti. Kralj Tvrtko II. nije mogao otprijeti želje Đurađa Brankovića ili Vukovića, koji je naslijedio Stevana Lazarevića, čiji je bio sestrić, koji je imao osvajачkih ambicija zapadno od Drine, pa je na Drini došlo do rata u travnju 1433. No, kako se kraljeva vojska morala povući na drugo bojište, despot je svoju vlast proširio prema Spreči, ne zna se dokle.

Akindžijske provale

Akindžije su bili turski vojnici konjanici, koji nisu imali plaće, nego su dragovoljno polazili u ratne akcije radi plijena i kada bi neka pokrajina bila osvojena, dobivali su u posjed obradivu zemlju i postajali spahijama. Turci su, naime, imali posebnu vojnu taktiku. Ako su namjeravali da koju susjednu državu osvoje, počinjali su to pljačkaškim upadima u nju. Ta četovanja predstavljala su veoma uspješno sredstvo dobro smišljene osvajачke politike. Ona su poduzimana da bi se ekonomski oslabile zemlje koje su namjeravali osvojiti, da bi se pririjedilo njihovo stanovništvo, odvođenjem u ropstvo i prisiljavajući ga da se razbježi, a također, poljuljalo moral i ulio strah onima koji ostanu.

Akindžije su u ove krajeve provaljivali 1437. i 1438. Prema listu pape Eugena IV. iz 1437., oni su za dvije godine srušili i spalili šesnaest crkava i kuća braće njegovog reda. Ponegdje su to činili i patareni, turski simpatizeri. Akindžije su i u solskoj oblasti činili što i drugdje: odvodili su roblje, a Hrvati su, se sklanjali i bježali i odandje gdje nisu doprle akindžije. Akindžije su poveli sa sobom u ropstvo mnogo Hrvata, a svećenstvo se sklonilo, kao i većina naroda. Napušteni su svi samostani sjeveroistočne Bosne i mnoge crkve. Ostao je samo poneki franjevac i svećenik glagoljaš, koji su se uspjeli sakriti, a pokoji se odvažio i na povratak.

Ipak, 1448., nagodbom, cijelo područje između Ukline i Drine, dakle, čitava solska oblast, potpalo je pod vlast kralja Tomaša Ostojića koji je uspostavio svoju vlast u Bosni, a koji se, zauzvrat, ugovorom u Doboru 11. studenog 1449. obvezao ugarskom upravitelju, gubernatoru Ivanu Hunjadiju, Sibirjan Janku, da neće Turcima dozvoljavati prolaz kroz Soli, kuda su, i kroz Usoru, običavali upadati u Slavoniju. Nakon smrti novog despota Lazara Brankovića Đurđevića došla je, opet, u ruke bosanskog kralja solska oblast koju je despot držao. Dio te obla-

sti dao je Tvrtku Stanjičiću koji je upravljao Srebrenicom, a dio Kovačevićima. U travnju 1459. provalio je u sjeveroistočnu Bosnu turski paša Hasan i prisilio kralja da mu dozvoli s vojskom prolaziti kroz solsku banovinu. Već početkom 1460. čitava solska oblast s gradovima Srebrenicom, Teočakom i Zvornikom je potpuno u turskim rukama.

Osmanlijska okupacija

Kraj oko Spreče dospio je pod osmanlijsku vlast tri godine prije nego ostala Bosna, no ipak će pedesetak godina manje priznavati sultana svojim gospodarom. Kako je tursko preuzimanje vlasti prošlo ovaj put bez otpora, stanovništvo je manje trpjelo, manje je bilo pustošenja, a manje se i bježalo. Soli su se neko vrijeme nalazile između turskog i ugarskog posjeda, kao veoma širok pojas ničije zemlje.

Zbog gubitka slobode, temeljnog preduvjeta za svaki napredak, iako je tada svijet uveliko napredovao (Španjolska se, primjerice, 1492. oslobodila Arapa pod čijom je vlašću bila osamsto godina, te godine otkrio je Kristofor Kolumbo Ameriku, tih je godina Nijemac Ivan Gutenberg radio na veličanstvenom izumu, pa je tiskao Bibliju, prvu tiskanu knjigu, dotad su se knjige prepisivale rukom... riječju, čovječanstvo je krenulo silnim koracima naprijed), Hrvati su zastali u znanosti, umjetnosti i narodnim umijećima. A nije bolje bilo ni hrvatskom narodu u cjelini, koji je sačuvao slobodu, neprestano se boreći. Ipak je 1483. tiskana u hrvatskom tlu, u Senju, misal glagolskim pismom; to je prva tiskana knjiga na slavenskom jugu. O sudbini Hrvata, Katoličke crkve i o događajima nakon pada bosanskog kraljevstva pa do 1550. u ovim krajevima ne zna se gotovo ništa.

Uglavnom, nijedan franjevački samostan nije preživio osmanlijsku okupaciju, pa zato nema nikakvih ljetopisa s ovog područja, a i ono što je bilo zapisano po samostanima sjeveroistočne Bosne, pogorjelo

je ili se prilikom skrivanja po šumama pogubilo. Veoma su osudne vijesti i po inozemnim arhivima; nema podataka ni od stranih putnika, koji su pisali o Bosni, ali ovamo nisu dolazili. I Evlija Čelebija, koji je polovicom 17. stoljeća svukuda putovao, o Tuzli je napisao samo dva retka! Tek ponešto, može se naći u turskim arhivima.

Što nije stradalo od akindžija ili je bilo stradalo a zatim popravljeno, konačno je uništeno prilikom turskog osvajanja 1463. Tada se srušeno 38 redovničkih mjesta; pošto se ne kaže "crkva", možda su crkve pošteđene, a stradali su samo samostani i župski stanovi. Svećenicima je ostalo zanemarivo malo, i to loših mjesta. Kada su, pak, sprečki kraj i prostor do Save oduzeti od Turaka i ustrojena srebrenička banovina, opravljeno je sve što se moglo, a nanovo sagrađeno što je bilo potpuno srušeno, bilo to crkve ili samostani ili župski stanovi. Svećenicima je u novoj banovini bilo izuzetno teško, jer nisu mogli održavati vezu s ostalom braćom u Bosni, s obzirom da Turci nisu dozvoljavali da fratri, sa područja gdje su oni vladali, "podliježu fratrom drugog vladanja", i starješinstvo reda razdijelilo je 1514. provinciju na dva dijela: u Bosnu Srebrenu i Bosnu Hrvatsku. Ovaj je kraj od tada pod vikarijom Bosne Hrvatske, sve do propasti srebreničke banovine.

Nove crkve podići će se tek posljednjih desetljeća osmanlijske vladavine. Turske vlasti, naime, sve do pred svoj kraj nisu dopuštale podizanje novih crkava. Prilično dugo vremena za turske vladavine nije bilo u Bosni nijednog svjetovnog svećenika, dok se nisu ponovno pojavili glagoljaši ili, kako su ih popularno zvali, "popovi", najviše Hercegovci iz duvanjskog, danas tomislavgradskog kraja. Po gdjejkoji je djelovao i u tuzlanskom kraju. Glagoljašem je prozvan po tome što su hrvatske knjige pisane a kasnije i tiskane najstarijim hrvatskim pismom, glagoljicom, pa se i služba Božja na starom hrvatskom jeziku zvala glagoljaškom, a svećenici glagoljaši.

U sljedećem broju:
Seobe Hrvata

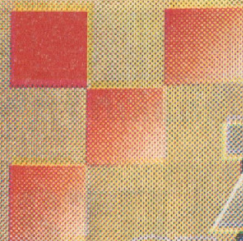
**DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOSĆU
ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I
VANJSKU TRGOVINU
"SOLI" TUZLA**

Ul. Rudarska 72, Tuzla
Tel: 075 215-585, 232-221, 233-257
za inozemstvo:
++385-75-821-1111

**ZNANJE,
POSLOVNOST,
SIGURNOST,
NAŠA I VAŠA
ORIJENTACIJA U
BUDUĆNOST**

SOLI

MLADEŽ HDZ-a!

**ZA
SVOJE
NA
SVOJME**

**Hrvatska demokratska zajednica
Bosne i Hercegovine
Zapadniški odbor Soli**

Tel. 239-477 za inozemstvo; Tel/fax: ++ 387 75 821 391

**GLEDAJTE
STVARI NAŠIM
OČIMA!**

Glasnikova križaljka Br.25

1	2	3	4	5			6	7	8	9	10	11
12							13					
14							15					16
17							18					19
20												22
23			24									25
26												27

Robert Štraus

VODORAVNO: 1. izopačen, 6. zvijezde Južnog neba, 12. sudionik sinjske viteške igre, 13. umna obdarenost, 14. akt šefa države, 15. starorim. srebreni novac, 16. slovo arapskog pisma, 17. kradljivac, 18. zaljev nedaleko od Dubrovnika, 19. šahovski izraz, 20. prijedlog, 21. konj tamno-ride boje, 22. grad u Hrvatskom primorju, 23. država u Africi, 25. ćud, karakter, 26. palestinski političar, Jasar, 27. zdjelica u bogoslužju.

USPRAVNO: znanost o navigaciji, 2. zamak, tvrđava, 3. slatkovodna riba, 4. argentinski skladatelj, Julian Carlos, 5. rijeka u Indiji, 6. duhački instrument, 7. zanos, polet, 8. teniska mreža, 9. auto znak za Indoneziju, 10. povorka kamila, 11. vratnica, prečka od gola, 13. uranov satelit, 15. eksplozivna smjesa, 18. prvo hrvatsko pjevačko društvo, 19. velika vodena površina, 21. mali bubanj, daire, 22. šav na ženskoj čarapi, 24. usklik nestrpljenja, 25. kratica SAD države Nebraska.

RJEŠENJE KRIŽALJKE BROJ 24:

VODORAVNO: 1. GOTIKA, 6. SOKRAT, 12. ODEON, 13. TULUMBA, 14. LINC, 15. ORTIZ, 16. EO, 17. GOA, 18. SPORO, 19. ACI, 20. OZ, 21. ALEJA, 22. KNEZ, 23. TAKTIKA, 25. ORADA, 26. ANTIKA, 27. OTIMAM

USPRAVNO: 1. GOLGOTA, 2. ODIOZAN, 3. TENA, 4. IOC, 5. KN, 6. SUTRA, 7. OLIO, 8. KUZ, 9. RM, 10. ABECEDA, 11. TAOIZAM, 13. TROJA, 15. OPEKA, 18. SLIK, 19. ANAM, 21. ATI, 22. KRI, 24. KT, 25. OT.

Hrvatski Glasnik
INFORMATIVNO POLITIČKI DVOTJEDNIK

● Glavni i odgovorni urednik: mr. Ljubomir Aždajić ● Urednik u redakciji: Zvonimir Sučić ● Osnivač i izdavač: HKD "Napredak" ● Redakcija: Ozrenskog odreda bb Tuzla, tel. 23 69 81, Fax 82 14 20 ● Tehničko uređenje i priprema: Hrvatski Glasnik ● Tisak: "GRAFIKA" Tuzla ● Žiro račun kod Kreditne banke DD Tuzla: dinarski: 807020-0/7521-55-00082-3, devizni: 72700-0/7521-07-00008-0 ● Cijena za inozemstvo 3 DEM